

KRONIKA

1979

R O K 1 9 7 9 .

Náš stát, náš kraj i naše město prodělaly za posledních 30 let všestranný rozvoj ekonomiky. Generální linie, která byla vytyčena na 9. sjezdu Komunistické strany Československa, formulovala 25. května 1949 výstavbu socialismu u nás. Její naplňování změnilo obraz i život v naší zemi, v našem okrese a v našem městě. Za těch 30 let byla vybudována socialistická společnost, při čemž v této složité situaci připadla hlavní role dělnické třídě. Při realizaci generální linie se náš stát opíral o vybudovanou soustavu Sovětského svazu. Vedle znárodněného průmyslu a peněžnictví, reorganizace školství a kulturního života, byla nedílnou součástí přestavba socialistického zemědělství. Přejít vesnice k socialismu za podpory dělnické třídy měl a má dějinný význam. Úspěchy, jichž náš stát za posledních 30 let dosáhl, odrazily se i na životě našeho města. Tvář Kolína se měnila každým rokem, město se stalo průmyslovým centrem středního Polabí. Počet jeho

obyvatel každoročně roste a s tím se samozřejmě zvyšují nároky na obchodní a dopravní síť, na mateřské školy, kulturní a sportovní střediska. Proto občané uzavírají socialistické závazky, aby pomohli městu splnit rostoucí potřeby při budování zařízení občanské vybavenosti, což je nezbytné pro život tohoto průmyslového centra.

Látošní rok prošel řadou důležitých událostí v zahraničí i doma. Na poč. roku se sešel prezident republiky s. G. Husák s polským premiérem Gierkem, později navštívil s. prezident Syrii, a další schůzku měl se státníky NDR. Předseda vlády s. Štrougal vedl delegaci do Lybie a do Japonska. V březnu došlo ke schůzce Leonida Brežněva a Cartera ve Vídni. Sovětská vláda se rozhodla jednostranně snížit počet vojsk rozmístěných mimo SSSR. USA se rozhodly rozmístit základny bomb středního doletu na evropské pevnině a rakety hromadného ničení. V Iránu došlo k převratu a perský šáh byl vyhnán. Úmluva mezi SSSR a USA, zvaná SALZ nebyla amer. senátem ratifikována. V sever. Irsku je neustálý neklid a v Anglii došlo k volbám, po nichž se stala předsedkyní vlády žena. Ve světě propukla energetická krise a několik diktátorských vlád ve světě vzalo za své.

Z vnitřních věcí to bylo úmrtí býv. presidenta ČSSR, armádního generála Ludvíka Svobody, výměna členských legitimací Komunistické strany Československa, zavedení letního času, změna a úprava pracovní doby, zavedení nových měrných jednotek v mezinárodním měřítku a posléze úprava maloobchodních cen některých druhů potravin a nápojů a elektr. a topné energie.

MĚSTSKÝ NÁRODNÍ VÝBOR

V r. 1979, který byl třetím a tím i rozhodujícím rokem volebního období, byly do celoměstského závazku zařazeny úkoly, které se rozhodující měrou podílely na splnění volebního programu Národní fronty. K zajištění tohoto závazku bylo v tomto roce ve městě organizováno závazkové hnutí, které vyznělo tak, že k 1. listopadu tohoto roku bylo odpracováno 166.616 brigádnických hodin. Nejvíce v neinvestičních pracích, dále na údržbě bytového fondu, v investičních akcích „Z“ a na kulturně výchovné činnosti. Odevzdáno bylo přes 106 tisíc kilogramů odpadových surovin, upraveno 12 ha zelených ploch, bylo vysázeno 45 ks stromů a 1300 keřů a růží.

Na jaře byly pořádány veřejné schůze s občany, jichž se zúčastnilo 3739 občanů. Kromě toho byly pořádány schůze v závodech a ve školách. Porady s poslanci se konaly 4x v roce. Pro lepší informovanost občanských výborů a poslanců byly vydány tiskem doplňující informace z oboru výstavby a vnitřních věcí. Vedle toho pokračovaly pravidelné relace dvakrát týdně v městském rozhlase a uveřejňovány v časop. Kupředu.

Bylo pokračováno prostřednictvím dohod ve spolupráci s kolínskými závody při dokončování krytého plaveckého stadionu, v akci „Z“ a mateřských škol. Byly zhotoveny propagační skřínky pro občanské výbory, zajištěno trvalé vyzdobení města a patronace ke Kmochovu Kolínu a Filmovému festivalu pracujících.

V únoru bylo provedeno školení občanů v civilní obraně, jehož se účastnilo 1160 občanů.

Sbor pro občanské záležitosti uspořádal letos tyto akce: Předání občanských průkazů 12 x /581 dětí/, odevzdání maturit. vysvědčení 10 x /326 studentů/, předání výučních listů 5 x 146 učňů / z toho prvně výuč. listy s maturitou 1 x /20 absolv./ vítání občanků 51 x /355 dětí/, besedy se snoubenci 8x /83 párů/, uzavřeno manželství /296 párů/, zlaté svatby 14 párů, diamantová svatba 1 pár, vstup do PO, uskutečněný na MěstNV 4 x 209 dětí, úmrtí v Kolíně 753 občanů a úmrtí v obcích 50 občanů.

Tento Sbor se podílel také na přijetí hostů z SSSR, na delegaci z Etiopie, přijetí nejlepších sportovců, žáků, při sli- bu nových učitelů, filmové delegace z SSSR aj.

V bytové výstavbě dodavatelskou formou probíhá letos XI. eta- pa v Čechových sadech. Ke konci tohoto roku byl dokončen blok 145 bez výtahů, u bloku 146 se dokončují instalace, u bloku 147 se dokončuje hrubá instalace, u bloků 148, 149, 150 byla prove- dena montáž hrubé stavby, u bloku 151 byla zahájena montáž hrubé stavby, u bloku 152 byly položeny základy a u bloku 151 provedeny piloty. Stavba má však pololetní skluz.

Dobře pokračuje výstavba bytových jednotek v Pražské a Kmo- chově ulici a termin 57 jednotek k prvnímu pololetí 1980 bude splněn. Dále byla zahájena výstavba 4 bytových jednotek v ro- dinných domcích.

Výstavba distribuce v Žižkově ulici je sice zpožděna, ale provádí se elektroinstalace. Distribuční jednotky v Pražské ulici mají provedenu hrubou instalaci. Velmi opžděna je pro- dejna potravin na Zálabí U Borku. Práce na adaptaci náhradního

objektu pro Lidovou školu umění je sice před dokončením, ale velmi zpožděná. Do užívání byly odvdána rekonstruovaná budova v Kolíně II, v blízkách pro mateřskou školu. Dána do užívání OÚNZu. Na náměstí Rudé armády byly provedeny demolice. Zmizela stará kovárna U zlatého klíče i sousední restaurace a bude tam zřízeno parkoviště.

V akci „Z“ byla zkolaudována mateřská škola n.p. Kablo včetně technického vybavení a byla 5.11.79 uvedena do provozu.

Touto akcí „Z“ je prováděna i stavba letiště. Práce pokračují podle plánu a letos byla provedena hrubá stavba ubytovny a montáž hangáru. Zastřešení zimního stadionu bylo prováděno podle plánu a první část byla 11.10. dá dána do provozu. Zatím chybí ještě zakrytí bočních stěn. Dostavba plaveckého stadionu pokračovala tak, že koncem tohoto roku byla dána do provozu krytá část. Letní šatny, park, terénní úpravy a oplocení čekají ještě spolu s příjezdovými komunikacemi na dokončení v příštím roce. U mnoha těchto staveb byly odpracovány tisíce brigádnických hodin placených i neplacených. V Kolíně IV se vytváří u internátu velký sportovní areál, při čemž letošní stanovený úkol byl vysoko překročen.

Kromě stanoveného závazku byla dokončena rekonstrukce hřiště kopané TJ B a už v září byla dána do užívání.

Z účelových staveb rychle pokračuje stavba nové budovy OV KSČ, Technickými službami byla provedena rekonstrukce ul. Bož. Němcové. Výstavba obchodního domu byla přesunuta do návrhu v sedmé pětiletce. Jako provisorní posilovací zdroj tepla je reali-

zováno připojení teplárenského zdroje v Koramu na městský parovod. Dalšími zdroji mají být kotelny U Jána a na sídlišti. V současné době probíhá schvalovací řízení ~~na~~ územního plánu zony U Jána a výstavbu sportovní haly na sídlišti. V příštích výhledech se uvažuje o stavbě autobusového nádraží. Na místě zrušeného bazénu ve Fučíkově parku bylo vybudováno letní kino a byla proto pozastavena územní příprava na vybudování amfiteátru. Plány na územní úpravu historické části města nebyly ještě zahájeny.

Ve spolupráci s obchodními organizacemi a s organizacemi služeb byla na sídlišti ukončena výstavba obchodního centra a prostory jednotlivých prodejen byly dány obchodním organizacím a počátkem prosince t.r. byl zahájen téměř ve všech odděleních prodej. Celý komplex dostal název Centrum.

Ve 13 provozovnách byly během t.r. prováděny úpravy a opravy prostor. Kromě toho ve 32 prodejnách bylo malováno.

V průběhu roku byla v rámci podniku služeb otevřena nová prodejna materiálů, výrobků a drobného zařízení pro domácí dílny. Na hřišti Kolín IJ A byly vybudovány záchodky, další vchod na hřiště na sever. straně, opravena střecha tribuny a střecha stání pro diváky a zajištěn prodej občerstvení nejen při větších sportov. utkáních, ale i na koupališti ve Třech Dvorech.

V rámci Technických služeb města byl prodloužen chodník kolem vozovky U nemocnice a upraven parčík, dále bylo pokračováno v rekonstrukci veřej. osvětlení v ul. Kutnohorské a Dukelských hrdinů, ve Fučíkově parku, nám. Obránců míru.

Byly osázeny volné plochy na městském hřbitově a rozšířen odvoz domovního odpadu o dalších 25 kontejnerů a z volné plochy býv. zahradnictví v Kolíně V, v Brankovické ulici bylo zřízeno parkoviště. Dále byl zakoupen valník k odvozu odpadků, které nepatří do popelových nádob.

V rámci sběru surovin bylo do 30. 9. 79 sebráno celkem 3,244.000 kg papíru, textilu železa a barevných kovů. Sběr železného šrotu byl organisován 2 x ročně. Za zrušenou výkupnu sběrných surovin byl přidělen prostor v Kolíně III-Jateční ul. a dále zřízením dvou montovaných skladů na sběrné suroviny.

V průběhu roku 1979 byly nehlášené volné byty neprodleně obsazeny. Stále se objevují případy bytů užívaných neoprávněně nebo bez právního důvodu. V tomto roce to byly tři případy.

Finanční zajištění akcí bylo zabezpečováno orgány MěstNV a ONV plynule a v průběhu roku pokračovalo sdružování finančních prostředků s kolínskými závody. Na výstavbu mateř. školy 360 bylo sdruženo podle uzavřených smluv 2,442.000,-Kčs, na uplacení kratého plaveckého bazénu 225.050,- Kčs a na vybudování světelné signalisace v ul. Pražské a Budovatelů 300.000,-Kčs. Do rozpočtu MěstNV bylo z účtu sdružených prostředků převedeno 3,300.00 Kčs na financování akce „Z“, výstavba matř. školy n.p. Kablo. Příjmy fondu rezerv a rozvoje nár. výboru dosáhly do 31.10.79 výše 865.495,-Kčs. Do 31.10.79 byly daně a poplatky vybrány ve výši 1,366.727,-Kčs, t.j. 92.8 % stanoveného ročního rozpočtu a příjmy z činnosti rozpočtových organizací byly splněny na 87,6% a dosáhly výše 7,924.305,-Kčs. Nedoplatky se snižují.

Informativní zpráva o hospodaření Městského národního výboru v Kolíně
za leden - říjen 1979.

Za leden - říjen 1979 dosáhl Městský národní výbor v Kolíně následujících příjmů a výdajů:

Příjmy:	rozpočet 1979	plnění I-X.	%
odd. 3 - daně a poplatky			
- daň zemědělská	54.000,-	49.834,85	92,3
- daň z příjmu	103.000,-	102.011,50	99,-
- daň domovní	1.060.000,-	998.413,40	94,2
- poplatek z bytů	5.000,-	3.429,-	68,6
- poplatek ze psů	125.000,-	110.351,-	88,3
- správní poplatky	125.000,-	102.688,-	82,2
odd. 4 - příjmy z čin.rozp.org.			
- stavebnictví	60.000,-	29.603,-	49,3
- doprava	150.000,-	161.627,40	107,7
- školství	3.200.000,-	2.845.030,05	88,9
- zdravotnictví	202.000,-	159.274,70	78,8
- kultura	-	400,-	-
- vnitřní správa	15.000,-	1.735,05	11,6
- práce a soc. věci	7.000,-	5.255,05	75,1
- míst. hospodářství	5.410.000,-	4.721.379,93	87,3
odd. 7 - globální dotace	14.545.500,-	14.545.500,-	100,-
odd. 8 - účelové subvence	2.205.000,-	4.462.582,86	202,4
odd.11 - převody z FRR	5.174.000,-	3.440.912,-	66,5
odd.12 - doplňkové příjmy	250.000,-	665.147,90	266,-
odd.13 - přísp.na dopl. inv.	-	2.460.270,-	-
odd.16 - sdruž. prostředky	2.884.000,-	3.386.110,-	117,4
c e l k e m	35.574.500,-	38.251.555,69	107,5

V příjmech odd. 4 - příjmy z činnosti RO u kap. 39 - místní hospodářství jsou příjmy tvořeny jednak příjmy Technických služeb, jednak příjmy Tělovýchovných zařízení:

Technické služby	1.410.000,-	1.255.117,53	89,-
Tělovýchovná zařízení	4.000.000,-	3.459.937,40	86,5
kap. 39 - míst. hospodářství	-	6.325,-	-
c e l k e m	5.410.000,-	4.721.379,93	87,3

Výdaje:

kap. 6 - stavebnictví	50.000,-	146.905,-	293,8
kap. 10 - doprava	1.392.500,-	2.734.507,20	196,4
kap. 14 - školství	6.984.000,-	6.898.848,89	98,8

kap. 15 - zdravotnictví	1,148.000,-	665.306,85	57,9
kap. 16 - kultura	1,140.000,-	1,304.635,10	114,4
kap. 19 - vnitř. správa	1,814.000,-	1,759.844,02	97,-
kap. 28 - práce a soc.věci	300.000,-	169.359,50	56,5
kap. 39 - míst. hospodářství	14,038.000,-	11,351.311,01	80,9
kap. 40 - komplexnost	400.000,-	242.262,-	60,6
kap. 41 - všeob.pok.správa	-	205.200,-	-
kap. 51 - akce Z	8,308.000,-	11,785.614,23	141,8
c e l k e m	35,574.500,-	37,263.793,80	104,7

Výdaje kapitoly 39 - místní hospodářství v celkové výši 11,351.311,01 Kčs jsou tvořeny výdaji Technických služeb města Kolína, Tělovýchovných zařízení města a náklady kap. 39 - místní hospodářství na nutné výdaje - všeobecná bytová péče.

Technické služby - provoz	6,647.000,-	5,309.205,15	79,9
investice	1,705.000,-	1,617.689,91	94,9
Těl. zařízení - provoz	5,586.000,-	4,257.845,-	76,2
investice	100.000,-	162.559,95	162,5
výdaje kap. 39 - všeob. byt. péče		4.011,-	
c e l k e m	14,038.000,-	11,351.311,01	80,9

Během ledna až října letošního roku byl rozpočet MěstNV Kolín posílen celkem o 3,013.507,- Kčs a to:

kap. 6 - stavebnictví	90.720,- Kčs na demolice čp. 30/II. 13.714,- Kčs na výkup pozemků 708.000,- Kčs na demolici obj.čp. 29/II.
kap. 10 - doprava	1,350.000,- Kčs na údržbu komunikací 49.037,- Kčs na výkup pozemků
kap. 15 - zdravotnictví	7.000,- Kčs na nákup aut. pračky pro jesle
kap. 16 - kultura	4.000,- Kčs - odměna v soutěži SPOZ 33.000,- Kčs - investice pro MKS 25.000,- Kčs - posílení 17.KK 160.000,- Kčs - posílení 17.KK
kap. 39 - MH	521.838,- Kčs - vynětí ze zem. půdy fondu 12.308,- Kčs - škrabka na brambory TZ 8.890,- Kčs - vrátek pro TZ 30.000,- Kčs - kotel pro TZ

- 3 -

Součástí hospodaření národního výberu jsou i Technické služby a Tělovýchovná zařízení, která zpracovala samostatné rozbery hospodaření za uplynulá tři čtvrtletí roku.

Z hlediska financování plánovaných akcí došlo k posílení kap. 10 - doprava a v počátku měsíce listopadu i kap. 14 - školství o poměrně vysoké částky, kterými je zabezpečeno plnění úkolů do konce roku /u školství podle potřeby dojde k dalšímu posílení z prostředků ONV/.

Potíže se trvale vyskytují s financováním akcí Z, které s ohledem na nutnost dokončení některých akcí jsou v letošním roce značně překračovány.

Provozovna drobných služeb a oprav vykazuje za uplynulá tři čtvrtletí roku zisk v částce 88.194,60 Kčs; značné zvýšení zisku proti předcházejícím letům je výsledkem zavedení služby hlídaného parkoviště v centru města. Od zahájení provozu do konce září t. r. činily tržby na parkovišti 50.584,60 Kčs, náklady 12.005,60 Kčs a čistý zisk 38.579,- Kčs.

Městské kulturní středisko i Městská správa kin se s ekonomickými ukazateli za první tři čtvrtletí letošního roku rovněž vyrovnaly.

Městské kulturní středisko vykazuje plnění příjmů za tři čtvrtletí na 85,7 % a výdaje na 84,9 %, Městská správa kin plní rozpočtované příjmy na 94,9 % a výdaje na 92,1 %.

Rozpočet města v částce 35 574 000 korun je stejný ve výdajové i příjmové položce. Prostředky jsou využívány hlavně na úpravu a rekonstrukci místních komunikací, na provoz mateřských a základních devítiletých škol, na provoz jeslí ve městě, na činnost Měst. kulturního střediska a na zajišťování placených i neplacených služeb obyvatelstvu.

Největší náklady jsou každoročně stanoveny pro školství. Letos je to částka 7 milionů korun, dále pro místní hospodářství /více než 14 mil. korun a zajištění akce "Z".

Náklady vynaložené na tyto akce jsou mnohými občany bohužel znevažovány ničením společenského majetku, např. laviček, veřejného osvětlení, odpadových košů i veřejné zeleně.

Ve dnech 17. 9. - 30. 9. ~~byly~~ se v jednotlivých obvodech města uskutečnily besedy s mládeží a poslanců ONV a kromě toho ve vybraných školách. V říjnu a listopadu se konaly veřejné schůze Nár. fronty a po celý měsíc září, říjen a listopad byly konány vždy o sobotách podle obvodů podzimní směny Nár. fronty. Směny byly konány s cílem akce Z a očisty města.

Jednou ze základních oblastí uspokojující široké vrstvy obyvatelstva je bytová politika. Možnosti NV jsou velmi omezené a záleží na občanech, jak budou s bytovým fondem zacházet. Řešení bytových otázek je o to složitější, protože se dotýká všech občanů a je pod neustálou veřejnou kontrolou. V r. 1978 bylo na MěstNV evidováno celkem 1014 žadatelů o byt. Jsou proto sestavovány pořadníky podle naléhavosti, počtu dětí a důležitosti žadatele. V průběhu roku 1978 bylo vyřešeno 86 žadatelů, kteří vyhovovali všem bodům.

Přírůstek bytů novou výstavbou činil 228 bytů, z toho 15 v rodinných domcích. Úbytek bytů v r. 1978 činil 62 bytů, z toho 44 bytů asanací a 18 bytů bylo určeno k jiným účelům. Nové byty jsou všechny I. kategorie.

Narůstání počtu žadatelů je způsobováno také tím, že kolínské podniky a závody okamžitě podávají návrh soudu na zrušení užívacího práva na byt, jakmile pracovník přestane v podniku pracovat. Rovněž přibývá počet rozvodů v souvislosti s bytovým řešením. U bytů uvolněných úmrtím se situace komplikuje pozůstatelným řízením, protože uvolnění bytu trvá většinou rok i déle. Proto NV vymezil skladovací prostory, kde majetek těchto odúmrtí

bude skladován, aby mohly být uvolněné byty dány dalšímu přidělení. Někdy se vyskytnou i byty, kde je majetek vázán na osoby mimo území ČSSR. Likvidace těchto případů je potom složitá a zdlouhavá.

Hospodaření s nebytovými prostorami prováděla dislokační komise MěstNV a letos řešila 33 žádostí, z nichž 15 bylo uspokojivě vyřešeno. Byla provedena kontrola všech nebytových prostor a bylo zjištěno 801 místností včetně se sociálním zařízením o ploše 24.933 m². Tyto prostory však vyžadují obyčejně velké adaptace podlah, střech i ostatní instalace, takže jejich přidělování do obchodní sítě jde pomalu.

Veškeré bytové podniky byly v rámci reorganizace okresu Kolín sloučeny v r. 1977 do jedné organizace. Tím je nyní MěstNV nižším stupněm, z čehož plyne řada nesnází, které se objevují na veřejných schůzích občanů v podobě stížností. Okresní bytový podnik připomínky občanů vyřizuje jen z 50%, což vede k nedůvěře občanů, kteří požadují opravy domů, z nichž některé jsou v havarijním stavu. To všecko ovlivňuje předávání uvolněných bytů k dalšímu užívání, zvláště u starších domů, protože nelze dát uvolněný starý byt v krátkosti do náležitého stavu. V některých případech je práce OBP ztěžována nezodpovědným užíváním bytů zvláště některými občany cikánského původu, kdy bývá byt často poničen a jeho oprava je dlouhá a nákladná.

Byly ustaveny občanské bytové komise, které soustřeďují všechny připomínky občanů ve svých obvodech a sestavují plán oprav na období, ovšem v rámci možností, které má MěstNV dosti omezené.

Plenární zasedání, které hodnotilo rok 1978 zdůraznilo, že výsledky jsou dílem občanů a organizátorské činnosti poslanců a občanských výborů města. Občané okresního města v rámci svých volebních obvodů odpracovali téměř 252 tisíc brigádnických hodin. Za tuto obětavou práci obdrželo 35 občanů od MěstNV plaketu a čestné uznání a za dobrou organizátorskou práci bylo odměněno 10 občanských výborů. Tři obvody na prvních místech vedle čestného uznání obdržely i peněžité dary.

Dalšími odměněnými byly Český svaz ovocnářů, Tělovýchovná jednota a Český svaz protifašistických bojovníků.

A k c e Z se stala objemově významnou formou výstavby měst, která umožňuje řešit v úzké spolupráci s nár. výbory mnohé důležité potřeby občanů. Živelný a prudký rozmach této akce, který přinesl s sebou i některé nežádoucí zjevy, si vynutil řadu opatření. V Kolíně je investiční část této akce letos zaměřena především na vybudování jeslí a mateřských škol a na výstavbu vodovodů a kanalisací. Někde bylo nutno usměrnit i obsah této akce, neboť hrozilo nebezpečí, že její tempo přesáhne materiálové a finanční možnosti společnosti, protože zdrojem financování akce jsou jen doplňkové zdroje národního výboru. V r.1978 měla akce „Z“ na okrese velmi úspěšný průběh, neboť byly získána hodnota díla za 51 milionů korun. Více než polovina hodnoty připadá na školský úsek, dále na obchod, komunikace, kanalisaci a vodovody.

Současná energetická situace si vynutila úpravu pracovní doby. Velkým problémem ^{bylo} rozložení odběru elektr. i topné energie do

jednotlivých směn a to vyvolávalo v celém státě nerovnoměrné zatížení energetických zdrojů, neracionální využití pracovní doby a vyžadovalo to složitou regulaci v závodech. Proto dne 29. ledna 1979 vstoupilo v platnost celostátní usnesení o nové pracovní době, při čemž stanovená délka týdenní pracovní doby se nemění. U jednosměnného provozu byla prac. doba stanovena od 7 hodin, u některých pracovníků místního průmyslu od 7,30 a podle místních podmínek u administrativních či správních organizací od 8 hodin.

V Kolíně pracuje také poradna pro náhradní rodinnou výchovu. Je to instituce Středočeského krajského národ. výboru a vede celokrajsky evidenci žadatelů o osvojení dětí a pěstounskou péči a rovněž evidenci dětí vhodných k osvojení. Vedoucí je primářka Kojeneckého ústavu v Kolíně MUDr. Marie Zadáková, která spolu s psychology J. Opočenským a Vl. Tesařem řeší problém dětí žijících mimo vlastní rodinu.

Pracovníci této poradny jsou první instancí při evidenci žadatelů po občanskoprávní stránce. Zjišťují motivy osvojení a život a práci žadatele. V l. 1975 - 77 doporučili pracovníci 187 svazků, z nichž se 161 uskutečnilo. V každém roce se zvyšuje počet žadatelů o osvojení. I když se zvyšuje počet dětí odcházejících do osvojení /do adopce/, počet žadatelů stále více převyšuje počet adopcí. V r. 1978 bylo 251 nevyřízených žádostí.

Jarní veřejné schůze s občany, které letos proběhly, byly jako vždy místem, kde se setkávají volené orgány s občany a kde jsou občané informováni o problematice celé společnosti.

Na těchto schůzích se však také občané svěřují se svými problémy, které je roztrpčují v denním životě. Letos byly stížnosti na Okresní bytový podnik. Někde teče se střech a do bytů, jak na sídlišti, tak ve staré části města, vytápění bytů bylo různorodé, mnohde výtahy nejezdily a byla v nich voda. V některých domech nefungovala kanalisace a na opravy se muselo dlouho čekat. Ve vícepodlažních domech se stávalo, že od 5. patra už netekla voda. Zatékáním do bytů postižena hlavně stará zástavba v Kouřimské ulici. Dále bylo poukazováno na časté překopy ulic bez bezpečnostních opatření. Týká se to hlavně ulice Rubešovy a Husovy, které jsou už téměř 10 let v jakési úpravě, jež s sebou nese časté výkopy, hromádky dlažebních kostek, oplocení staveniště, bláto a skladiště materiálu. V současné době probíhá generální oprava hotelu Savoy na jedné straně Rubešovy ulice, zatímco na druhé straně trvá už po řadu let oprava domu U tří korun.

Kulturní život v Kolíně v čele s Kulturním odborem Městského národního výboru se soustřeďuje do řady kulturních zařízení, která pracují profesionálně, ale i amatérsky, při čemž plány a soulad jejich činnosti je věcí Kulturního odboru rady Městského národního výboru.

Je to v první řadě Městské kulturní středisko, městská kina, Okresní kulturní středisko, okresní knihovna, regionální museum, Krajské divadlo v Kolíně, dále pak všechny organizace, jejichž činností je kulturně výchovná práce, jako jsou organizace tělovýchovné, ROH jednotlivých závodů, Sdružení rodičů a přátel školy, Pionýrská organizace, Národní fronta a SSM, Český svaz žen, Svaz protifašistických bojovníků, Svaz požární ochrany, Svazarm, Malé divadlo, Sdružené obce baráčníků a v neposlední řadě Lidová škola umění.

Městské kulturní středisko se věnuje propagační činnosti pořádáním výstav, besed, akcí pro děti, vystoupení profesionálních umělců, pořádání tanečních zábav a plesů a akcím na určité aktuální téma. Těchto akcí bylo v tomto roce 51 s celkovou návštěvou přes 17.700 lidí.

Letošní rok byl byl rokem významných výročí a akcí. Bylo to 30. let budování zemědělství, 35. výročí Slovenského národního povstání, Mírová slavnost a Filmový festival pracujících, byl to také mezinárodní rok dítěte a ke všem těmto událostem, kromě jiných, byly zaměřena kulturně výchovná činnost. V rámci Mezinárodního roku dítěte se kulturní činnost zaměřila na kulturní rozvoj aktivity dětí a mládeže.

KRAJSKÉ OBLASTNÍ

D I V A D L O

Kolínské divadlo uskutečnilo v r. 1978 213 představení, t.j. o 3 více, než ukládal plán. Bylo 16 titulů. Na mateřské scéně v Kolíně hrál soubor 123 představení, z toho 44 pro děti a mládež. Na zájezdech ve městech pěti krajů sehrál 92 představení, z toho 19 pro děti a mládež.

Diváci měli k dispozici 108.733 míst, t.j. 510 na každé představení. Do hlediště přišlo 84.309 diváků, takže obsadili jen 77.5% míst. Je to průměr 395 diváků na jedno představení. Vezmeme-li v úvahu, že dětská představení jsou obyčejně vyprodána, potom procento dospělých diváků ještě silně poklesne, což není dobré vysvědčení pro kolínskou veřejnost.

Největší počet repris měl Klicperův Zlý jelen - 29, při průměrné návštěvě 81%. Nejlepší návštěvnost při reprisách dosáhla pohádka Klokani příběh - 86%, následovala Vražda na faře - 27 repris - 81% a Dvojitý tep srdce - 20 - 80%. Každý z 84 tisíc diváků zaplatil průměrně 8 korun za vstupenku, z toho dospělý divák 10 korun.

To jsou čísla, která ukazují, že je třeba stále pracovat s divákem, při tvorbě programu, při spolupráci se závody a samozřejmě na samotném jevišti. Je nutné bojovat proti průměrnosti v dramaturgii i ve výkonech, proti nudě a nesrozumitelnosti režijního pojetí, proti výstřelkům jak režie, tak výpravy a hlavně se starat, aby se soubor divadla sžil s městem, kde má mateřskou scénu. Není dobré, když členové souboru tíhnou více ku

Fraze /která je náhodou blízko/ než k svému kmenovému divadlu, když věnují valnou část svého času jinému městu, když musí do svého divadla dojíždět.

Letošní divadelní sezona v Kolíně byla zahájena dvěma únorovými premiérami. Byla to hra jednoho z nejvýznamnějších amerických dramatiků Tennessee Williame Léto a dým, která je zobrazením konfliktu citlivé, snadno zranitelné ženy s jednostranně orientovaným mužem. Autor ve hře zdůrazňuje hlavně potřebu citu pro harmonický život člověka. V režii Marie Lorencové měli hlavní role Jana Jiskrová a Petr Herrmann.

Druhou premiérou byla Goldoniho komedie Sluha dvou pánů. Je to sice jedna z nejlepších Goldoniho komedií, ale v Kolíně už dříve hrána, dokonce vysílána televizí. Milan Čech zasadil hru do náznakového prostředí a stejně tak byly vybaveny i kostýmy. Režie se ujal člen pražského divadla Semafor, Jiří Císler. V hlavní roli Truffaldina si dobře zahrál Jiří Kvasnička, který spolu s Želenským a Machníkovou se podělili o úspěch večera. Moderní zvuková kulisa složená z písní skupiny ABBA vhodně doplnila představení. Sluha dvou pánů byl zatím nejlepší komediální inscenací kolínského divadla za poslední dobu na jevištích středočeského kraje.

Dubnovou premiérou byla hra Oldřicha Daňka Střelec. Autor je v Kolíně znám už svými dřívějšími hrami jako Válka vypukne po přestávce nebo Dva na koni, jeden na oslu. Tato hra, která řeší problém člověka v kritické situaci, je vzata ze sportovního života. Nedosahuje však těch výšek, jako hry předešlé a je psána spíše formou filmového libreta.

K pěkné roli se v této hře dostal Zdeněk Štěpánek. Role prochází celou hrou, a její představitel měl možnost ukázat všestránky svého umění. Tento herec si letos připomíná 15 let věrnosti kolínské scéně. Letošní pětáctýřicátník přešel k divadlu rovnou z gymnasiálních lavic, byl u Vesnického divadla a teprve později byl přijat na AMU. Po krátkém působení v Karlových Varech a v Příbrami přišel do Kolína. Vyznačuje se velkou pracovní energií, velmi dobrou pamětí a proto jde z role do role. Mezi jeho nejlepší lze zařadit Komentátora z Cesty pana Perichona, Člověka pro každé počasí ze stejnojmenné Boltovy alegorie, plukovníka Berjozkina ze Zlatého kočáru, tvrdého Warwicka ve Skřivánku, zbabělého holiče Uhrika v Kohoutu nebo žoldnéře Zajíce z Daňkovy hry Dva na koni, jeden na oslu. Štěpánek hledá také nové formy herectví a pracuje v divadelním klubu, kde založil turistický oddíl.

V dalších postavách hry vynikla Helena Malehová, Petr Hermann, Václav Král. Scéna Milana Čecha a kostýmy Jiřího Sochovského nebyly v ničem zajímavé, ale to se dá říci o celé hře.

Na rozloučenou s jarní sezonou připravilo kolínské divadlo hru litevského autora Kazyze Sági, Jeho blahorodí Klemens. Tato alegorie ve formě lidové balady, kde hlavní částí je hudba a tanec, je podobenství o životě a lišech na způsob někdejších pokusů E.F. Buriana mezi dvěma válkami. Kolínské divadlo se tu ujalo velmi náročného úkolu a na všech účinkujících bylo znát napětí z neobvyklé práce, která byla ještě ztížena tím, že během zkoušek onemocněl režisér Jan Schmidt a jeho úkol převzal

choreograf Václav Martinec. Určitou monotóností byla poznamenána i hudba Jaroslava Krčka. Zpěvné scény byly nastudovány dobře, ale představení se rozpadalo na jednotlivé výstupy, které s hereckými scénami neměly spojitost. Divadlo touto hrou učinilo umělecký pokus, ale zůstalo na poloviční cestě.

Ještě v červnu byla uvedena hra polského autora Karla Wilczinského *Ve stínu vraždy*. Detektivní hra je vždycky lákavou hrou na jevišti i ve filmu. Hra má původní název *Smrt přichází každý měsíc*. Divák je v této hře stále udržován v nejistotě, protože je to variace na detektivní příběh, který se mohl stát, kdyby... Do programu divadla se dostal titul, který nemá nouzi o návštěvníky. V hlavní roli si zahrála Jitka Součková spolu s ostatními, Brožem, Malehovou, Štěpánkem, Hyhlíkem a Procházkou. Hra má řadu retrospektivních scén, které režisérka Marie Lorencová dost těžko zvládala. Jednoduchá Čechova scéna nepostrádala napětí, ale představení ve svém celku nepřekročilo průměr.

Kolínský divadelní soubor se v rámci Kulturního léta představil také návštěvníkům a divákům hlavního města. Po pět dní převádělo kolínské divadlo v Praze v Maltézské zahradě klasičkou komedií Carla Goldoniho *Sluha dvou pánů*, která už prošla kolínským jevištěm a stejným způsobem byla provedena v Praze. Novou sezonu zahájilo divadlo v Kolíně komorním čtyřaktovým dramatem, které s malým počtem postav chce definovat velký úkol, ukázat divákovi charakter dnešního hrdiny práce. Hra byla nastudována ke 35. výročí Sloven. nár. povstání a jejím autorem je Ján Solovič. Hra nesoucí název *Meridiám* líčí zápas stárnoucí-

ho strojvedoucího-železničáře, jemuž jeho uniforma je zdrojem jistoty, s nezájmem a lhostejností mladých a je varováním před netěsnými lidskými vztahy, lhostejností a maloměšťáctvím.

Z herců měl nejvíce prostoru řed. divadla Radimecký v úloze Tomáše Benadika a Jiřina Chlumská v úloze oddané manželky. Představitelé mladých synů Milan Livora a Jiří Ptáčník vykreslili mladé zdravé pokolení, které však podléhá současné konsumní společnosti a dostává se do konfliktu s otcem, který tuší budoucí rodinnou tragédii. Scéna hostujícího Jana Kališe měla řadu dobrých nápadů a několik simultánních scén, které umožnily hostujícímu režisérovi Josefu Kettnerovi rozehrát řadu pěkných meziscén. Toto představení se líbilo, mělo dobrý rytmus a dobře posloužilo i autorovi.

Dobrym zvykem správy divadla je pořádání foyerových výstav. Je to výborné zpestření přestávek a zároveň služba umělcům. Na poč. podzimní sezony vystavoval ve foyeru divadla Miroslav Barták, umělec, původním povoláním námořník, jenž vystavoval v Kolíně užitou kresbu, grafiku a ilustrace.

Druhou podzimní premiérou byl francouzský autor Georges Feydeau, známý autor bláznivého veselí na jevišti, autor, jemuž se kdysi říkalo „inženýr smíchu“. Mezi jeho veselohry, které se blíží fraškám, patří i inscenace kolínského divadla Dámský krejčí. Hostující režisér Jan Fišer se však snažil ztlumit bláznivou fraškovitost hry, přitlumil ten bujarý humor, který by mnohý režisér využil, aby roztrásl bránice diváků. Nedovolil sklouznout pod hranici vkusu a udržel hru ve správné vese-

loherní poloze, protože větší uvolnění by hře spíše uškodilo. Vděčnou roli Meniera měl Jaroslav Toť, který spolu s Vlastou Machníkovou a Miroslavem Vlčkem /z nichž zvláště Vlček se objevil v úplně jiném charakteru/ udělali velmi příjemné představení, které znovu připomnělo, jak velmi závisí na dobrém režiséru a jeho pevně držené koncepci. Pozoruhodné byly kostýmy Ireny Greifové.

Na závěr roku uvedlo kolínské divadlo Tylovu Fidlovačku. Fidlovačka není hračka, abychom mluvili jako Tyl, a proto jsme měli obavy, jak tato hra, tak náročná na hlasy, komparsy i hudbu v Kolíně dopadne. Fidlovačka znamenala pro kolínské divadlo podstatný divácký úspěch, i když při důraznějším režijním vedením mohl být úspěch ještě větší. Představení mělo kolektivní ráz a v téměř třech desítkách rolí je zaměstnán celý soubor. Rtuřovitý Kozelka Václava Krále, němčící pár Hyhlik a Malehová, výborný švec Kroutil Jaroslava Totě a mnoho a mnoho dalších. V písních se blýskl Z. Procházka /starý Mareš/ a Karel Želenský. Bylo tu také dost choreografických nápadů, i když je možno říci, že méně by bylo více. Melodie upravil Bedřich Blažek a nastudovala je osvědčená Eva Kašparová. Režii vedl Jan Schmidt a choreografii Václav Martinec. Hra měla u diváků značný úspěch a přechází do příštího roku jako stálý program.

Dramaturgie divadla se snaží uvést na jevitě pokud možno původní nové hry našich autorů, těch^{je} bohužel stále nedostatek, protože ne každá původní hra je dobrá.

Už osmnáctý rok /!/ hraje pro děti a mládež a to nejen na Kolínsku, kolektiv Malého divadla Městského kulturního střediska v Kolíně, jehož vedoucím je ing. Jiří Schejbal. Parta 25 obětavých ochotníků, kteří dávají veřejnosti nejen dobré divadlo, ale kterou znají občané z vystoupení na veřejných schůzích, aktivech a zasedáních, konferencích a slavnostních shromážděních k různým společenským a politickým výročím. V závěru minul. roku při plenárním zasedání MěstNV převzali zástupci Malého divadla „Cenu města Kolína“. V Rakovníku, kde se konala krajská soutěž amatérských divadelních souborů se dostalo kolínskému souboru nejvyššího ocenění a přivezli si 4 ceny, obhájili své prvenství v soutěži, které se účastnili už po páté a byli navrženi pro postup do národní přehlídky v Ostravě.

Národní přehlídka se konala v Ostravě ve dnech 22. února až 1. března. To byl největší úspěch souboru po dobu jeho trvání. 26. února v 10. hod. dopoledne sehráli Kolínští příběh pohádky Josefa Lady a Alexe Koenigsmarka Byl jednou jeden drak. V 15 hod. se konala porota, která členu souboru Karlu Ledvino-
vi udělila první cenu za herecký výkon.

Kolínské oblastní divadlo se účastnilo v říjnu přehlídky profesionálních divadel, která se konala v Příbrami. Kolínští přijeli se hrou Meridián od Soloviče a člen souboru Jiří Ptáčník získal na přehlídce cenu za nejlepší mužský herecký výkon v roli Ilji. Za režii obdržel rovněž cenu hostující režisér Josef Kettner a za inscenaci Jan Kališ. Hra byla nastudována k 35. výročí SNP.

K I N O

V rozmezí necelého měsíce odešli z našich řad dva lidé, kteří se zapsali do dějin vývoje kolínské kultury.

29. ledna zemřel ve věku 96 let zakladatel prvního kolínského kinematografu Karel Franc. Za necelý měsíc 17. února zemřel dlouholetý vedoucí bývalého kina *Republika /Lido-bio/* Karel Dušek ve věku 83 let.

V kronice jsme už vypracovali dějiny kolínského kina od jeho založení v r. 1911. První filmy do Rakouska byly dodávány s německými titulky a vysvětlivkami, které nebyly vkopírovány do obrazu, nýbrž na filmovém pásu vlepovaném do obrazové části.

Tyto titulky se musely přepisovat na sklíčka a promítat vedlejším projektořem ve chvíli, kdy přístrojem probíhal německý titulek. Promítač musel během programu přesunovat lampovou skříň se světelným zdrojem, při tom vyměňovat diapositiv s nápisem, rovnat uhlíky lampy. Všechny domácí i cizí filmy byly přísně censurovány a každý film měl censurní list.

Francovo kino zahájilo činnost 25. prosince 1911 v Kolíně III Jungmannova 52, ale z bezpečnostních důvodů muselo být přerušeno. Nové kino bylo otevřeno 19. prosince 1913 tam, kde dodnes je kino OKO, jemuž v běžné mluvě se stále říká „Francák“. Dnes je toto kino už v havarijním stavu a není daleká doba, kdy svoji činnost skončí, takže 30 tisícový Kolín bude mít jen jedno kino.

Druhé kino v Kolíně bylo vedle radnice, kde dnes stojí Kultur-

ní dům pracujících. Toto kino „Republika“ /později přejmenované na Lido-bio/ zahájilo svou činnost 16. října 1920. V letech 1920 - 1940 bylo v tomto kinu promítnuto 2600 celovečerních filmů, počítaje v to i filmy dětské a filmy výchovných korporací. Představení bylo průměrně ročně 600, tedy za dvacet let 12 tisíc. Kino mělo dlouhý sál a za rok je navštívilo na 150 tisíc diváků, což za dvacet let dává tři miliony osob. Toto kino skončilo svou činnost poté, když z bezpečnostních důvodů byl po druhé svět válce dům zbořen. Vedoucím tohoto kina byl od jeho počátku až do skončení Karel Dušek.

21. června byl v Kolíně zahájen X. filmový festival pracujících. Letos se konal poprvé v novém letním kině ve Fučíkově parku. Bylo promítnuto osm filmů naší i cizí produkce, každý film byl pod patronací jednoho z kolínských závodů a před každým filmem byl hudební a kulturní program. Zimní část FFP proběhla už v lednu 22. - 26. v kinu Jas. Dětský filmový festival se konal 21. - 28. června. Druhý dětský festival filmů se konal ve dnech 12. - 16. listopadu. V rámci Mezinárodního roku dítěte byla ve dnech 1. - 13. dubna přehlídka oblíbených pohádek pro školy a školní družiny a mateřské školy. Při tom byly vystaveny v kinu Jas dětské kresby. K 30. výročí založení pionýrské organizace bylo ve dnech 14.2. do 27.6. uskutečněno 9 besed pionýrů, na nichž mluvila s. Brzáková, ředitelka kina, jež byla zakladatelkou PO na okrese Kolín. Ve dnech 23.-26. dubna byl pro školy a PO skupiny promítán český film „Olověný chléb“. K 30. výročí socialistického zemědělství byla v kině Jas 10.III. až 5.IV. pořádána výstava na téma Zemědělství dříve a nyní.

Ke všem kulturně-politickým akcím a výročím, včetně 35. výročí SNP uváděla městská kina angažované filmy s příslušnou tematikou. Tak byl za tři čtvrtletí letošního roku provedeno 136 mimořádných představení a 36.300 návštěvníky.

X. filmový festival pracujících uvedl jako premiéru 21.června českou komedii Kulový blesk, nad níž měla patronát státní spořitelna a ČSADna v Kolíně.

Druhým filmem byl jugoslávský horor Pohled z podkrovní, nad nímž měla patronát kolínská Frigeraina závod Kara ve Starém Kolíně. Sovětský napínavý kriminální příběh Lék proti strachu byl promítán pod patronací Korama a Synthesie v Kolíně.

Francouzský film Blázní ze stadionu byl uveden pod záštitou závodů Kablo a Obch. tiskárny. Do série komerčně úspěšných filmů patřil italský snímek Na plný plyn pod patronací Strojobalu a Okresního podniku služeb v Kolíně. 26.června pod patronátem Soji a Státních statků v Kolíně byl uveden film Mladý muž a bílá velryba. Americká produkce byla zastoupena barevným filmem Horečka letní noci pod záštitou Tatry a závodu Potravin. Na závěr FFP byla 28. června uvedena česká komedie Dědečku já už budu hodný pod záštitou Tesly a Jednoty v Kolíně.

Dětský filmový festival uvedl několik veselých filmů pro děti, při nichž účinkoval člen Krajského divadla v Kolíně, Jar. Toť. Při festivalu byly vypsaná dětská soutěž pod názvem „Píši, píšeš, píseme“, v níž děti mohly vypracovat povídku, pohádku nebo svůj zážitek. Soutěž byla pro 1.-5. a 6.-9. třídu.

Koncem měsíce září natáčel v Kolíně štáb Československé televise některé scény nového seriálu J. Dietla Inženýrská

odysea. Natáčelo se v závodě Soja. Režii měl režisér E. Sokolovský a po celou dobu natáčení mu byl k dispozici i Kulturní dům. V příštím roce se sejdeme s tímto filmem na obrazovkách.

Od středy 31. října se na 1. programu Čs. televise promítal každou středu sovětský film Velká vlastenecká válka. Je to dvacetidílný seriál, jehož promítání přejde ještě do příštího roku. Zatím viděli diváci historii války, počínaje 22. červnem roku 41, dále bitvu o Moskvu, obranu Brestské pevnosti, blokádu Leningradu a zničení 6. německé armády. Film je složen z válečných žurnálů, které natočili sovětská filmaři během bojů. Seriál je zatím nejrozsáhlejším filmovým dokumentem bojů na východní frontě, a historickým dokumentem hrdinství sovětského lidu za války.

Vzhledem k tomu, že zimní stadion, kde kino pořádalo svá letní představení, byl po celý rok v přestavbě, bylo ve Fučíkově patku zřízeno náhradní letní promítání. Nemá zastřešení a kromě toho na návštěvnost působí pozdní počátek představení, protože posunutím letního času se smívání děje kolem desáté hodiny. Přesto však Letní kino spolu s Filmovým festivalem pracujících vykazalo za dobu od 21. 6. do 7. 9. přebytek 62.483 korun.

Vedoucím kinematografickým podnikem zůstává stále ještě v Kolíně zálabské kino Jas, které sice pro svou polohu je vzdáleno sídlišti, ale vykazuje stále největší počet představení a návštěvníků. V letoš. roce uskutečnilo kino Jas 1063 představení s návštěvou 182.592 diváků /počítána jsou i představení pro školy. Tržba činila přes 1.200.000 korun. Staré, dnes už

málo vyhovující kino OKO, které má sloužit městu a sídlišti, uskutečnilo 896 představení s 65.580 diváky. Je to dost obdivuhodné, protože prostor kina ani jeho akustika není na výši dnešních požadavků, kladených na kulturní podnik. Tržba za letoš. rok činila 260.795 korun.

Celkově kolínská kina uskutečnila v tomto roce 2018 představení, měla 257.727 návštěvníků a utřžila 1,536.585 korun. Na půjčovném odvedla 773.127 korun, t.j. 50,3%. Proti loňskému roku byly tržby i počet návštěvníků o něco málo nižší, přesto, že letos byl největší počet představení od r. 1966. Návštěvnost, která v r. 1966 činila téměř 340 tisíc, poklesla na 257.795 osob. Pro neúčast diváků se nekonalo letos 87 představení. Toto číslo bohužel v poslední třech letech stoupá.

Kromě pravidelných představení kin se konalo 19 představení Kina náročného diváka s 985 návštěvníky /Ø na představení 52 diváků/, dále 10 představení pro důchodce /4720 diváků, Ø 472/, 25 představení pro členy Filmového klubu /2598 diváků, Ø104/ a pro Klub přátel sovětského filmu 255 představení /23.599 diváků, Ø 92/. Počtem návštěvníků byly nejméně úspěšnější filmy v tomto roce francouzský snímek Bažanti jdou do boje /6778 diváků, Ø 423/, italský film Malý unavený Joe /5943, Ø 424/, švédský muzikál ABBA /5619, Ø 374/ a film USA Hlubina /5518, Ø 367/ promítán jen tři dny/

H U D B A

Vážnou hudbu, koncerty a recitály pěstuje v Kolíně už po řadu let Kruh přátel hudby /KPH/, který vedle místních hudebních těles zve do Kolína i umělce z Prahy. Letošní 5. abonentní koncertní cyklus zahajoval svým houslovým recitálem Václav Hudeček, nositel vyznamenání „Za vynikající práci“ a solista Armádního souboru Víta Nejedlého. Přednesl houslové skladby Händlovy, Tartiniho, Brehmsovy a Sarasateho. Tento mladý houslista, dnes už známý ve světě, podal v Kolíně ukázkou své vynikající houslové techniky a nikterak si neulehčoval výběr programu. Uvedl velmi náročné skladby s doprovodem Petra Adamce na klavír. Vyprodané divadlo bylo důkazem popularity tohoto mladého umělce.

Druhým koncertním večerem bylo 26. února vystoupení sólistů Státního divadla v Brně, Zdenky Kareninové /soprán/, národního umělce Viléma Příbyla /tenor/, Jaroslava Součka /baryton/ a Richarda Nováka /bas/. Na programu byla dueta z českých a světových oper a celý večer ukázal, že Brno disponuje skutečně vynikajícími operními sólisty. Zazněly arie z Janáčka, Smetany, Dvořáka, ale i z Verdiho, Pucciniho a Rossiniho. Tento večer, jehož klavírní doprovod obstaral Pavel Kuchař, měl veliký úspěch a umělci byli mnohokrát vyvoláni.

Březnový večer byl koncertem, v němž jako sólistka na klavír vystoupila Valentina Kameníková a orchestr tvořilo Collegium musicum Colinense. Toto těleso, které už po dvacet let provozuje v Kolíně komorní hudbu, rozrostlo se z malého kvarteta na dva-

náctičlenný soubor, který během své činnosti sklízel už úspěchy v řadě našich měst. Dirigentem tohoto hudebního tělesa je Ivan Fišer. Na programu byl klavírní koncert Josefa Haydna, který sólistka podala s nebývalou bravurou a její podání posluchače skutečně zaujalo. Collegium zahrálo samostatně skladby Telemannovy, Elgarovy a F.X.Richtrovy. Provedení bylo dokonalé a večer měl velký úspěch.

23. dubna vystoupilo v Kolíně Foerstrovo trio, komorní soubor Symfonického orchestru hl. m. Prahy. /FOK/. Na housle hrál Stanislav Srp, violoncello Václav Jírovec a na klavír hrál Aleš Bílek. Milovníci komorní hudby si tu přišli na své, neboť provedení skladeb Dvořákových, Škroupových a Martinů bylo dokonalé. Překvapením byla zvláště skladba Škroupova, která sice ležela dosud v archivu, ale zazněla neobyčejně svěžím, lze říci moderním způsobem, což posluchače překvapilo.

Podzimním zahájením KPH byla barokní hudba, se kterou se představil v Kolíně komorní soubor Concentus musicus Olomucensis. /concentus -souznění/ Umělci zde v první řadě předvedli několik barokních nástrojů /flauto dolce, viola da gamba, viola d'amore, oboe, cembalo/ které se už dnes na koncertních podiích nevyskytují. Druhou příčinou velkého zájmu posluchačů byla skutečnost, že soubor vedl Ladislav Daniel, z rodiny kolínských Danielů-hudebníků, kteří tu mají řadu známých přátel. Večer měl na programu barokní skladby Telemannovy, Bachovy Händlovy, Vivaldiho a Scarlattiho. Účinkovali kromě Daniela, Hana Hutáková /cembalo/ Ivan Hřebabetzký /violino, viola d'amore/ a Mi-

roslav Šafář /oboe/ Koncert byl velmi četně navštíven.

Letošním předposledním koncertem byl klavírní recitál Miroslava Langra. Tento mladý umělec, který má za sebou řadu koncertů v cizině předvedl velmi působivě skladby Haydnovy, Mozartovy, Janáčkovy a zvláště působivě skladby Honnegerovy a Ravelovy. Poslední autor vyžadoval od umělce zvláště vyspělé umění, protože Ravelova Miroirs patří k stěžejním moderním skladbám. Mir. Langer nezůstal své pověsti nic dlužen.

Posledním, prosincovým koncertem byl violoncellový recitál Jaroslava Chovance, který za klavírního doprovodu Emila Leichnera uvedl bohatý program ze skladeb Janáčkových Dvořákových, Bendových, Boh. Martinů, Otmara Máchy a posléze Beethovenovu sonátu g moll. Chovanec vystoupil v Kolíně už v r. 1975, kdy zahrál slavný violoncellový koncert Ant. Dvořáka. Dnes patří k našim čelným violoncellistům.

Ke každému koncertu vydává KPH malý tištěný program, který velmi zasvěceně informuje posluchače nejen o skladatelích, kteří jsou na programu, ale i o umělcích, kteří toho večera vystupují. Během pěti let vznikla tak už velmi slušná řada těchto hudebních průvodců, které ve svém celku už dnes tvoří hledaný soubor, protože je v něm nashromážděno velké množství životopisných a skladatelských dat o našich umělcích i jejich interpretech. Tento soubor bude jednou hledanou příručkou pro historika, který by zpracovával dějiny hudebního života v Kolíně po druhé světové válce.

11. června vystoupili v Kolíně sólisté hudebního divadla v Karlíně v Praze a spolu s orchestrem Kolínské filharmonie uvedli průřez operetami Johanna Strause Netopýr a Cikánský baron. Účinkovala Věra Macků, Karel Fiala, Karel Gult, Marcela Černochová, Zdeněk Jelen, Jindřich Janda a Zdeněk Matouš. Všichni účinkující disponují výbornými hlasy, ale i hereckým a tanečním projevem. I když obě operety byly podány bez scénické výpravy a bez divadelních rekvizit zkrácenou formou, byl to velmi hezký večer, protože účinkující podali výkony jako na mateřské scéně. Velký potlesk byl zasloužený.

Sedmnáctý národní festival dechových hudeb - Knochův Kolín - byl spojen s Mírovou slavností. Účast zahraničních orchestrů a jejich vystoupení při slavnosti míru a přátelství ještě více zdůrazňuje mezinárodní poslání hudby - síly porozumění mezi národy. Celá koncepce letošního Knochova Kolína oslavovala 35. výročí SNP, 30. výročí socialisace našeho zemědělství, 30. let pionýrské organizace a Mezinárodního roku dítěte. Letošní hudební festival se měl konat na náměstí, kde bylo připraveno několik podíí a několik tisíc sedadel. Bohužel počasí bylo letos krajně nepříznivé, takže bylo nutno některé hudební produkce přeložit do divadelních a tanečních sálů. Do Kolína přijelo 17 československých orchestrů a tři zahraniční. Z NDR, z Maďarska a z Bulharska. Od slavnostního přijetí až do skončení byl Kolín vzorným hostitelem, což ocenili i hosté. Programově byla v rozpětí dva a půl dne zajištěna řada

úspěšných a náročných akcí. V pátek večer byl koncert vybraných mládežnických souborů, který zahájil předseda MěstNV Josef Jirsík slavnostním projevem. V sobotu začal maraton hudebních programů vystoupením zahraničních hudeb. V programu v parku Jul. Fučíka se vystřídaly čtyři mladé dechovky a odpoledne byl mohutný průvod všech zúčastněných dechových orchestrů a pohybových skupin ke slavnostnímu zahájení na náměstí. K velkému množství účastníků promluvil vedoucí tajemník OV KSČ Václav Šindelář, který zdůraznil mírovou myšlenku festivalu a Mezinárodního roku dítěte. Večer potom byl večerní galakonzert na náměstí a nocturnový koncert, který uspořádala posádková hudba z Brna.

Nedělní pokračování Kmochova Kolína bylo ale postiženo krajně nepříznivým počasím. Od rána vydatně pršelo, bylo citelné chladno a proto se festivalový štáb rozhodl konat zkoušky ve velkém sále KDP a koncert zahraničních orchestrů v Krajském divadle. Odpoledně se déšť ještě zhoršil a musely být pohotově zřízeny náhradní místnosti. Tyto dílčí koncerty byly v divadle, KDP a v sále Kulturního střediska v Pražské ulici. Těchto koncertů se účastnila řada vynikajících hostů, velvyslanec Polské lidové republ. J. Mitrega, předseda KKRK J. Biško, ved. tajemník OV KSČ V. Šindelář aj. Obětovostí pořadatelů se podařilo nakonec uspokojit posluchače i hudebníky, kteří do Kolína přijeli nejen z celé republiky, ale i ze zahraničí.

Tradicí Kolína je Kmochova hudba. Její činnost byla v letošním roce bohatá a bilance velmi aktivní. Absolvovala několik vystoupení za hranicemi, dále hrála v Praze na Staroměstském náměstí,

v měsíci srpnu v Čes. Budějovicích na výstavě „Země živitelka“, zahajovala u vstupní brány „Den Středočeského kraje“, v září byla pozvána na dožínkové slavnosti do Vizovic a v témž měsíci koncertovala na dožínkové slavnosti v Hradci Králové. V říjnu byla pozvána představiteli města Gransee v NDR na slavnostní oslavy 30. výročí NDR. Účastnila se velkého průvodu, který vedla a členové hudby si v příštích dnech prohlédli město a jeho okolí.

Hudebním pojmem v Kolíně je dnes už hudební a pěvecký soubor COMBO, který vznikl v r. 1963 z původního mládežnického orchestru. Členy tohoto souboru byli v původním složení Jaroslav Uxa, Ivi Svatoš, ing. Karel Karetka, Miroslav Ulc, Zdeněk Vokál a Eva Tuhá. Tento soubor se během doby vypracoval na vedoucí místo malých hudebních těles, která pěstovala taneční hudbu, a dostal se během let do povědomí všech příznivců taneční dobré hudby. Jednotliví členové Comba účinkovali sice i v jiných kolínských tělesech, ale jádro souboru přetrvalo i odchod některých členů, kteří byli doplněni rovnocennými silami. COMBO má za sebou 2500 vystoupení a zanechává v hudebním životě Kolína trvalou stopu.

Vedle velkého hudebního tělesa Kolínské filharmonie vzniklo v Kolíně v r. 1937 smyčcové kvarteto /Ladislav Josef, Olga Klinotová, Josef Mančál (později Karel Kukal, Vladimír Fidrmuc, později Vlastimil Bureš. Kvarteto má za sebou bohatou činnost klasické i populární a lidové hudby. Jejich činnost je skutečně amatérská a účinkovali na mnoha výstavách a schůzích vždy zdarma.

31. výročí Vítězného února bylo oslaveno 20. února v Krajském divadle v Kolíně slavnostním shromážděním, které uspořádaly stranické a státní orgány okresu. Po hymnách promluvil ke shromážděným pracujícím předseda ONV Vlasimil Mácha a slavnostní projev měl ved. taj. OV KSČ s. Václav Šindelář. Ve svém vystoupení zdůraznil význam událostí v únoru 1948, kdy se rozhodovala, jaký charakter bude naše republika trvale mít. Ukázal dále na klady a zápory v naší současné ekonomice při plnění náročných úkolů v kolínských závodech. Vzpomněl prvních těžkých začátků po válce a po Únoru, a poděkoval všem těm, kteří se o toto vítězství zasloužili. Jmenoval mnohé z těch, kteří dosud žijí a vytkl je jako vzor příštípracovníkům i nastupujícím generacím.

Součástí této oslavy bylo také vyhodnocení politicko-ekonomické soutěže o Putovní prapory družebního okresu Voskresensk a OV KSČ a OOR v Kolíně. Putovní prapor získal závod Kablo v Kolíně. Dále byla udělena řada vyznamenání a čestných uznání závodům i jednotlivcům. Slavnostní večer byl zakončen Internacionálou. Poté následoval kulturní program, na němž se představil 70členný hudební soubor Ústřední hudby Čs. spjů se sídlem v Kolíně pod taktovkou kpt. Jaroslava Zemana.

M Ě S T S K Á A
O K R E S N Í K N I H O V N A

Městská knihovna se zapojila do celkového plánu kulturně výchovné činnosti. Jako už po řadu let pořádá Večery v knihovně, které mají v našem městě už svou tradici a trvalý okruh návštěvníků. Je málo akcí v Kolíně, jejíž podniky by musely uzavírat sál před přeplněním, jako se to někdy děje v knihovně. Tyto večery už letos překročily číslo 400 je málo měst, která se mohou pochlubit tak stálou akcí, která byla založena před 30 lety, má svou kroniku, v níž jsou vedle místních pracovníků, i jména vynikajících lidí našeho kulturního života. Spisovatelé, vědci, cestovatelé hudebníci a novináři.

Také v letošním roce pokračovala knihovna ve svých Večerech.

9. 1. byl pořádán houslový koncert prof. Otto Pluhaře a pianisty Jaroslava Tůmy, kteří předvedli skladby Saint Saense, Mendelssona, Sarasateho, Wieniawského aj.
30. 1. vyprávěl Karel Vondráček o Francii, Přízi, Versailleských zámcích na Loire. Doplněno diapositivy
20. 2. MUDr St. Patočka: Rumunsko, jak je neznáte /Moldavie a Střední Karpaty
13. 3. Čítankové příběhy. Večer našich autorů. Literární pá smo pořádali členové Krajského divadla v Kolíně a dramatický kroužek Lidové školy umění.
10. 4. byl pro velkou účast na prvním večeru opakován večer Karla Vondráčka o Francii, pro množství posluchačů, kteří se na první večer nedostali.

24. 4. Večer komorních skladeb. Účinkoval kvintet hudební školy v Kutné Hoře /Urban, Bořil, Lánský, Kyselka/
15. 5. Stopami K.H.Máchy. O životě básníka a jeho kraji promlouvali B. Holeček, K. Vondráček a Soňa Antošová
12. 6. Zlatá brána otevřená. Pásmo veršů přednášeli žáci Lid.školy umění v Kolíně pod vedením Jiřiny Chlumské z Kraj. divadla
9. 10. přednášel Boleslav Šnajdr, novinář a cestovatel, o své cestě kolem světa. Yukon, Austrálie, Kambodža, Himaláj
- 20.11. Za kouzlem antiky O svých dojmech z cesty po Řecku přednášel se světelnými obrazy Karel Mrzílek
- 11.12. Alžírskem a Guineou. Přednášel Frant. Srp o architektuře, římských památkách, skalních kresbách.

Návštěvnost se pohybovala mezi 60 - 90 osobami. Kapacita malého sálu knihovny je jen nejvýše 70 osob, bylo nutno někdy sál před začátkem uzavřít.

V práci s mládeží uskutečnila knihovna 35 akcí. Převažovaly akce pro první a druhé ročníky I. a VI. ZDŠ. Kromě toho byly besedy s mládeží o knihovně a literatuře při exkursích do knihovny a besedy k Měsíci československo-sovětského přátelství zařazené do cyklu Kultura mládeži pod názvem Návštěvou v zemi přátel.

Těchto besed bylo ve zmíněném měsíci pět.

V soutěži O zemi, kde zítra znamená včera, byla soutěžícím poskytována pomoc prostřednictvím výběrových regálů a bibliograficko-informační služby.

Celková návštěvnost Věčerů v knihovně byla na 800 osob, na akce pro mládež přišlo 1058 dětí.

Hlavní činností městské a okresní knihovny je její výpůjční činnost. Plánovaný úkol 180 tisíc výpůjček byl letos splněn na 189.655 svazků. Z toho bylo 42.451 bylo dosaženo u mládeže do 14 let. Plánovaný počet čtenářů byl 480, dosažená skutečnost byla 5120. Z toho bylo 1557 mládeže do 14 let a od 15 do 19 bylo 1050.

Knihovna stále ještě zápasí s nedostatkem prostoru. Kdysi měla knihovna samostatnou budovu dobře vybavenou prostorově i nábytkem, dnes má výpůjční i skladové prostory stísněné. Vstup do přednáškového sálu je nepohodlný a prostory šatny jsou nedostatečné.

Kolínská knihovna obstarává celý okres knihoven jednotlivých obcí. Tuto rozsáhlou činnost obstarává členů centrální knihovny v Kolíně.

O S L A V Y , N Á V Š T Ě V Y
T I S K A R O Z H L A S

Májové oslavy v Kolíně byly v letošním roce dobře organisovány. Jejich počátek byl už 19. dubna, kdy se v kině Jas na Zálabí konala slavnostní přednáška spolu s promítáním filmu ke 100. výročí narozenin V.I.Lenina.

V pondělí 30. dubna mírové ohně na návrších a v Kulturním domě byla taneční veselice. V úterý, 1. máje byla mohutná manifestace pracujících na kolínském náměstí. V čele průvodu šli představitelé města a okresu, zástupci nejlepších brigád socialistické práce, delegace Střední skupiny sovětských vojsk a další hosté. Náměstí se zcela naplnilo zvláště pionýry, sportovci a školní mládeží. Slavnostní projev pronesl ved. tajemník OV KSČ V. Šindelář, který poukázal na úspěchy, kterých bylo dosaženo v kolínských závodech. Na závěr manifestace se konala přehlídka 2000 sportovců a 34 alegorických vozů.

Od 10 hodin se konal na náměstí koncert Kmochovy dechové hudby a odpoledne bylo vyplněno sportovními akcemi tělovýchovných jednot v Borkách a veselicí v Kulturním domě.

Součástí májových oslav bylo 5. května pietní položení věnců a kytiček delegacemi závodů, organisacemi nár. fronty a škol na hroby Rudoarmějců na zálabském hřbitově. Před tím byly položeny věnce u památníku II.odboje. Večer bylo v Krajském divadle v Kolíně slavnostní shromáždění ke 34. výročí osvobození ČSSR sovětskou armádou.

7. května, pondělí, se konala u památníku V.I.Lenina slavnostní přísaha nováčků místní posádky. Tomuto aktu byli přítomni kromě četných místní hostů i rodiče mladých vojáků, kteří přijeli z různých koutů naší vlasti.

Na pozvání BSP v kolínském Karborundu přijela do Kolína delegace 14 žen z kubánského velvyslanectví v Praze v čele s manželkou kubánského velvyslance s. Thorezovou. Návštěva se uskutečnila v březnu a delegátky se seznámily nejen s historií města, ale i naším průmyslem. Navštívily v Kolíně několik závodů.

V dubnu navštívila naše město a okres delegace pionýrských pracovníků z Korejské lidové republiky. Byli uvítáni na kolínské radnici tajemníkem, s. Lajnem a navštívili některé školy a pionýrské družiny v okolí Kolína.

V srpnu navštívila Kolín 35 členná turistická skupina horníků ze Sovětského svazu až z daleké Sibiře. Na radnici byli přijati představiteli Měst. národ. výboru a potom položili věnec k pomníku V.I.Lenina. Po prohlídce Kolína a Kutné Hory byla v Kulturním domě uspořádána beseda, kde promluvil předseda MěstNV s. Jirsík. K poslechu a k tanci hrál soubor Universal.

V říjnu se uskutečnilo v Kolíně v závodě Karborundum a v Kulturním domě setkání s hosty z Kuby. Setkání se účastnil vyslanec kubánské republiky v ČSSR ing. P.W.Luis Torres, ředitelka domu kubánské kultury v Praze L. Corcho a představitelé města a okresu v Kolíně. Hosté navštívili závod Karborundum a na slavnostním shromáždění promluvil v Kult. domě ministr Fr. Šrámek.

V červnu navštívil Kolín lektor ÚV Jednotné socialistické strany Německa /SED/ H. Schmidt z Ústavu pro politickou ekonomii. Byl přijat na OV KSČ a poté si prohlédl závody Tatru a Soju. Odpoledne přednášel lektorům o stranickém vzdělávání a hlavních úkolech socialistického hospodářství.

21. září je každoročně dnem tisku, dnem rozhlasu a televise, je to den, jímž se připomíná výročí prvního vydání Rudého práva v r. 1921. Městské kulturní středisko má ve své práci také zakotveno přípravu rozhlasových vysílání k tomuto dni a vydání kulturně-polotického měsíčníku „Kultura v Kolíně“ se zaměřením k tomuto dni.

Deváté číslo tohoto měsíčníku letos přineslo program oslav Dne tisku v Kolíně. 21. září bylo odpoledne v sále Družstevního domu slavnostní zasedání, na němž se sešli všichni stálí a dlouholetí spolupracovníci a dopisovatelé, rošiřovatelé tisku. Na zasedání promluvil tajemník OV KSČ Josef Zeman a nejlepší podporovatelé tisku byli vyhodnoceni a odměněni. Po slavnostním zasedání byl kulturní program.

Při projevu tajemníka OV KSČ byla také vyzdvížena zásluha velké armády pracovníků tiskáren, expedice, Poštovní novinové služby, spojů, rozhlasových a televizních zaměstnanců, bez jejichž práce si není možno naše sdělovací prostředky představit. Letos bylo při místním prováděno i školení redakčních kolektivů, při němž byly praktické ukázky tvoření rozhlasové relace, psaní novinových zpráv a reportérské pohotovosti.

Při slavnosti dostal čestné uznání Kolínský tatrovák a Kultura v Kolíně. Kromě těchto časopisů vychází v Kolíně už od prvních poválečných dnů časopis KUPŘEDU, která má sice okresní dosah, ale svým obsahem zahrnuje i samotné město. Je to list, který už má v Kolíně svou tradici, i když by mnohdy potřeboval více čtivého materiálu. Totéž lze říci o měsíčníku Kultura v Kolíně. Nelze získat

větší čtenářskou obec, není-li v časopise vedle programové části i něco, co by čtenář pokládal za vhodné uschovat. Proto byl také koncem listopadu konán stranický aktiv KSČ, jehož úkolem bylo, zhodnotit současný stav úrovně tisku, jeho odběru a o formách práce s tiskem.

V prvním čtvrtletí letoš. roku bylo na okrese prodáno u stánků nebo doručeno poštou 3580 tisíc kusů novin a časopisů. Statisticky připadají na každého obavatele okresu zhruba 3 kusy a na každou domácnost 8 kusů. Podle zkušenosti kronikáře, je největší zájem o časopisy v raních hodinách u novinových stánků v jednotlivých závodech. Proti minulému čtvrtletí vzrostl počet prodaných časopisů o 75 tisíc.

V červenci letoš. roku zemřel Karel Fryc, který stál u zrodu okresních novin Kupředu, kde byl po dlouhá léta vedoucím redaktorem. Byl to jeden z průkopníků a zakladatelů místního tisku.

V květnu vyhlásil Středočeský krajský výbor KSČ spolu s dalšími organizacemi XVII. ročník tvůrčí novinářské soutěže Fran. Křížka. Soutěž má sedm oborů, z nichž každý je dotován třemi peněžitými cenami od 3000 do 300 korun.

V únoru se konal seminář pro dopisovatele Učitelských novin, který byl pořádán v Praze a jehož se účastnili také učitelé-dopisovatelé z Kolínska.

Spíš nežli místní tisk plní své poslání místní rozhlas, který je občanstvem se zájmem sledován. Jeho reportážská pohotovost je zajímavá, rychlá a pestrá. Jako informátor je tento rozhlas velmi oblíben a jeho relace jsou obsahem denních hovorů občanů.

Z D R A V O T N I C T V Í

A

H Y G I E N A

V slavnostní atmosféře Měsíce československo-sovětského přátelství byla letos v listopadu oceněna práce Brigád socialistické práce Okresního ústavu národního zdraví v Kolíně. Pořadatelem byl Okresní výbor odborového svazu pracovníků zdravotnictví. Ve slavnostním předsednictvu zasedli delegáti vrcholných institucí našeho zdravotnictví. Čelní představitelé odborů a ministerstva zdravotnictví byli v Kolíně už v krátké době potřetí. Začátkem roku předávali prvním 16 členům BSP zlaté odznaky BSP, brzy potom obdržel Okresní ústav národního zdraví Rudý prapor ministerstva zdravotnictví. Na tomto aktivu převzali z rukou předsedkyně ČVOS B. Nettlové a ředitele odboru MUDr Kodata, CSc. v zastoupení ministra zdravotnictví tři pracovníci OÚNZ Kolín jako první ve zdravotnictví CSR jmenování Průkopníkem socialistické práce. Byla to vrchní sestra interny Krista Drahotová, MUDr Jaroslav Křivánek, CSc, vedoucí respiračního oddělení a odd. tbc a dále MUDr Rudol Přípyl, ředitel OÚNZ.

Po slavnostních projevech MUDr Jar. Křivánka, předsedkyně ČVOS B. Nettlové vystoupilo v diskusi 13 zástupců BSP. Diskuse ukázala zdravou nespokojenost s dosaženým stavem a vysokou angažovanost zdravotníků v politickém a veřejném životě. Ředitel OÚNZ v závěru poděkoval delegátům a zástupcům brigád za vykonané dílo a informoval přítomné o všem, co je v OÚNZ nového. V posledních pěti letech byla v kolínské nemocnici otevřena řada nových, resp. rekonstruovaných oddělení a pracovišť. /anesthesiologicko-resuscitační, urologické oddělení, oční oddělení, léčebna dlouhodobě nemocných, jednotka intenzivní péče na interním oddělení, odd. kuchyně, dílny aj/.

Slavnostní atmosféra této konference byla podtržena i odevzdáním i dalších vyznamenání a ocenění. Dr. Lhotkové a s. Slavíkové a Rychterové byla předána vyznamenání „Za zásluhy a budování Středočeského kraje“, dvacet zaměstnanců obdrželo stříbrné odznaky BSP a dalším byly uděleny odznaky bronzové.

Letošní rok byl prohlášen Rokem dítěte. Do této akce se plně zapojil také kolínský OÚNZ. Při zajišťování komplexní péče o děti se podařilo při pochopení ONV v Kolíně umístit tři odborné poradny péče o děti s poškozeným zdravím. Odborné poradny pro logopedii, psychiatrii a neurologii jsou umístěny v jedné budově v Kutnohorské ulici.

Při kolínském OÚNZ je vybudován i Kojenecký ústav vedený MUDr. Marií Zadákovou, kde jsou umístěny děti do jednoho roku svého věku, o něž rodiče bohužel nemají zájem. Kolektiv třiceti odborných pracovníků jim nahrazuje tuto mateřskou péči. Ke Kojeneckému ústavu je přičleněna velká zahrada, kterou si ústav svými vlastními silami udržuje.

V logopedické poradně pracuje prom. logopedka Milena Dobíšková, která organizačně a metodicky vede 23 poraden na okrese, kam přicházejí matky s dětmi převážně v předškolním věku a učí se tam správně vyslovovat vadné hlásky řeči. Bohužel se někteří rodiče z nemístného studu vyhýbají těmto poradnám.

Přes trvajících personální potíže dosáhlo kolínské zubní oddělení v tomto roce dobrých úspěchů. Pracují tam dva přimáři, jeden zástupce přednosty, tři ordináři, 46 sester instrumentářek a 31 zubních laborantů. V r. 1978 bylo provedeno v Kolíně a v Českém Brodě 210 tisíc zubních ošetření, což znamená, že téměř každý občan

okresu navštívil zubní ordinaci průměrně čtyřikrát za rok. Bylo za rok zhotoveno 109 tisíc zubních výplní a bylo zpracováno 3 kg zlatých, 6 kg stříbrných a několik kg chromkobaltových slitin. Bylo vydáno 5100 pevných a 4400 snímacích náhrad chrupu.

Velká péče byla věnována školním dětem. Dvakrát do roka bylo prohlédnuto přes 10 tisíc dětí. K rovnání chrupu je v evidenci 1500 dětí a bylo pro ně zhotoveno 333 léčebných přístrojů. V ústní chirurgii bylo provedeno 3960 operativních výkonů a vytaženo 18.600 zubů. 50 pacientů bylo předáno k náročným výkonům na pražské kliniky. Byla zavedena nová metoda v zubní péči, jednorázové zhotovování pevných zubních náhrad, které ušetří pacientům 3-4 návštěvy v ordinaci.

Zubní oddělení se muselo během roku přeorientovat na zemní plyn, protože se k němu dosavadní zařízení nehodí. Byly přizpůsobeny kahaný, lící stroj pro lití náhradních stříbropaladiových slitin a drahých kovů. Pomohla také kolínská továrna Lučební, který vyvinula měkké podkladové hmoty na snímací náhrady chrupu. Místo staré sterilisace varem se přešlo na metodu se přešlo na sterilisaci parami kyseliny peroctové a na sterilisaci zářením tamponů a sušení v zatavených sáčcích. Představuje to velkou energetickou úsporu.

Už v r. 1976 zahájili kolínští zdravotníci komplexní preventivní prohlídky určitých věkových skupin našich občanů, které jsou nejvíce ohrožovány chorobami moderní civilizace: vysoký krevní tlak, cukrovka, choroby srdce a cév, ledvin, dýchacích cest a nádorová onemocnění. Za tuto dobu do letošního roku bylo na Kolínsku vyšetřeno 30.400 osob, při čemž se podařilo odhalit řadu skrytých cho-

rob a příznaků, o nichž jedinci nevěděli. Intervaly těchto prohlídek jsou tříleté a proto letos od března se provádělo první kontrolní komplexní vyšetření těch občanů, kteří byli vyšetřeni v r. 1976. Vyšetření bylo rozšířeno o občany narozené v r. 1949. V průběhu tří let mají být vyšetřeni všichni občané od 30-60 let. Vyšetřuje se krevní tlak, moč, složení krve, plíce, už jen gynekologické vyšetření.

Žákyně Střední zdravotnické školy v Kolíně mají družební výměnu se zdravotnickou školou v Berlíně. Účastní se jí nejlepší žákyně a v letošním roce tam byly od 20. 8. do 6. 9. Kromě toho, že poznaly některé nemocnice a praktikovaly na odděleních, poznaly také na několika zájezdech Berlín.

Za I. pololetí letoš. roku se na okrese zvýšila nemocnost. Pro nemoc a úraz bylo zameškáno 279.487 kalendářních dnů, t.j. o 4713 než za tutéž dobu loni. Průměrné procento činilo 4.02% /loni 3.89%/. Na pracovištích chybělo 1544 pracovníků, o 26 více než loni. Průměrná délka onemocnění trvala 16.6 dne.

Zvýšená nemocnost souvila částečně také se zvýšeným onemocněním infekční žloutenky, která byla i ve Středočeském kraji. Proto byla zvýšena přísná protiepidemická opatření. Dětské tábory o prázdninách však nebyly omezeny, léků byl dostatek a do pionýrských táborů o prázdninách mohly přijet i děti z družebních okresů SSSR a NDR.

Okresní správy učinily patřičná profylaktická opatření a lékařský dozor byl v nepřetržitém provozu. Epidemie byla velmi brzy zdolána, ale hygienická opatření zůstala delší dobu v platnosti.

Potešující je, že počet pacientů po úrazech klesá. V r. 1978 byl zaznamenáno 1288 pracovních úrazů, v r. 1961 2851. Opačný vývoj

je však u mimopracovních úrazů. Jejich počet neustále stoupá. Ne všichni pacienti se řídí pokyny lékařů. V r. 1978 bylo 9633 kontrolních návštěv a 854 případech bylo zjištěno porušování léčebného režimu. To znamená, že každý devátý pacient nedbal pokynů lékaře.

Na Kolínsku byla zavedena také pečovatelská služba pro lidi staré a nemocné, kteří ale nejsou v nemocničním ošetřování, ale jsou doma. Ženy, které se ujaly této náročné funkce pečují o staré občany, přinášejí jim obědy, ulehčují jim práci v bytě, obstarají nákup aj. Těchto žen je ale stále velmi málo a občanů nad 65 let na Kolínsku silně přibývá.

Na dětském chirurgickém oddělení nemocnice ošetří průměrně na oddělení na 2 tisíce dětí pro úraz a každým rokem se toto číslo zvyšuje. Na prvním místě jsou to zlomeniny, na čtvrtém místě spáleniny. Během pěti let zemřelo na oddělení pouze jedno dítě. 12 dětí zemřelo mimo nemocnici /utnutí, autohavárie, přejetí vlakem, zasypání pískem, přejetí traktorem/. Začátkem prázdnin je úrazovost dětí největší.

Protože se během léta vyskytly zprávy o závadné vodě v některých rybnících a koupalištích, vydala okresní hygienická stanice zprávu o kvalitě vody na okrese. Vyplynulo z ní, že po bedlivém průzkumu vod v přírodních i umělých koupalištích, je voda nezávadná. Zároveň byl uveřejněn i seznam těchto koupališť s poukazem, že koupání v neoznačených koupalištích je na vlastní nebezpečí.

S touto záležitostí souvisí ovšem i celková otázka vody pro Kolín. Růst města, zvláště v posledních letech, způsobil stále rostoucí spotřebu vody. Zdaleka viditelný věžový vodojem, který zásobuje

nové sídliště byl postaven v r. 1929 a má objem 450 kubíků. Dnes už ale nepostačuje už také proto, že nemá dostatečný tlak pro 6 třináctipatrových a 2 dvanáctipatrové domy nedaleko vodojemu.

Proto byla řada stížností na nedostatek vody a proto bylo také započato se stavbou dvoukomorového vodojemu na trase Kolín-Uhl. Janovice. Stavbu financuje Středočeský NV nákladem 19 milionů korun.

Do Kolína je přiváděna voda z prameniště za Lučební továrnou a má kapacitu 50 l/sec. Ze starého vodojemu ve Štítarech proudí ještě 16 l/s. Objem nového zemního vodojemu má být 12 tisíc m³. Je to pro Kolín stavba životní důležitosti.

Trvalou bolestí Kolína jsou průmyslové exhalace, otrávení vody v Labi a zemědělské půdy. Podílejí se na tom hlavně Koramo a Tatra ale i jiné závody. Hodně se zlepšilo elektrifikací železniční dopravy, ale o to více vzrostla automobilová doprava, která svými exhalacemi znečišťuje vzduch ve vnitřním městě.

Vzhledem k situaci v zásobování vodou na Kolínsku bylo Okr.nár. výborem doporučeno, aby pro umělou výživu kojenců byky doporučeny některé minerální vody. Kolínská voda obsahuje mnoho dusičnanů a dusitanů, které jsou pro kojence nebezpečné.

Kolínská poliklinika se dožívá letos dvaceti let. Je to rekonstruovaný býv. dětský domov a z původních osmi obvodů v r. 1959 bylo vytvořeno 12 lékařských obvodů pro město a okolí. Nároky na polikliniku silně vzrostly v souvislosti s experimentem onkologického programu ministerstva zdravotnictví. Za tři roky bylo obvodními a závodními lékaři vyšetřeno na 35 tisíc občanů okresu. Po přestěhování závodu OTK proti poliklinice, budou tam jednotlivá další oddělení.

D O P R A V A

A

B E Z P E Č N O S T

Nejen Kolín, ale i jiná města prožívají v současné době řadu problémů, které se týkají dopravy. Nebývalý rozmach automobilismu a motorismu způsobil, že všechna města zápasí dnes s otázkami parkovacích prostorů, průjezdních linek, garážování, bezpečnosti chodců, dopravních značek a v neposlední řadě i s otázkou benzinových exhalací a prašnosti ulic. Tyto problémy byly našim předkům neznámé a s těmi se dnes musí národní výbory zabývat.

Kolín je dnes dopravním uzlem prvního řádu. Vedle sice starého, ale dnes velmi moderního železničního uzlu, je Kolín dnes přepravním uzlem lodní říční dopravy, zmodernisovaná silniční síť tvoří vychází pavučinovitě z města na všechny strany a závod ČSAD je dnes největším přepravcem v nákladní dopravě ve Středočeském kraji. K tomu přistupuje vnitřní městská autobusová doprava, která rok od roku roste. Na území města Kolína je v provozu pět pravidelných linek městské dopravy v délce 41 km se 73 zastávkami. Denně absolvuje 13 vozů 296 spojů, ujede 2200 km a v průměru dopraví 17 tisíc osob. Kromě toho je denně obsluhováno 24 výhradně dělnických spojů, které zajišťují před a po skončení pracovních směn svoz a odvoz pracujících od vybraných závodů k nádraží nebo na sídliště. Dvacet stálých zájezdových autobusů provádí zájezdovou dopravu porepubli- ce nebo do zahraničí.

Z roztráštěných provozů bývalých autodopraců vyrostl dnešní moderní dopravní podnik, který měl v r. 1978 tisíc zaměstnanců, přepravil 3,5 milionu tun nákladu, 14 a půl milinu osob a má 47 pravidelných autobusových linek. Středisko kamionové dopravy závodu

se podílí velkou měrou na krytí rostoucích přepravních potřeb čs. podniků pro zahraniční obchod a kolínské překladiště sběrné služby kusových zásilek patří knejlépe organisovaným v republice. Přepravu osob provádí podnik linkovou, městskou a zájezdovou dopravou. Má 42 linek se 454 zastávkami v celkové délce 1118 km, na nichž jezdí denně 49 autobusů, které ujedou denně 12 tisíc km a přepraví v průměru denně 45 tisíc osob.

Už v minulém roce byla v kronice města vypsána historie automobilové dopravy osob a minulost závodu ČSAD. Ke svému 30. výročí založení vydal podnik vkusnou brožuru, která čtenáře informuje podrobně o vzniku a rozvoji závodu, o přeměnách při znárodnování, o prvních autobusových linkách a o prvních „milionářích“, řidičích, kteří ujeli bez nehody milion kilometrů. Takovýchto řidičů má dnes podnik už 43.

Středisko mezinárodní kamionové doprava, které má 40 členů a už v r. 1970 vyznamenanou brigádu socialistické práce, má své pracoviště na silnicích celé Evropy. Cílem jejich cest jsou překladiště zejména přímořských států, holandský Rotterdam, německý Hamburg, jugoslávská Rijeka, ale zajíždějí i do Španělska, Norska, Finska, Francie, SSSR nebo i do Teheránu, Damašku, Bagdádu. Denní výkon se pohybuje 1000-1200 ujetých kilometrů za 24 hod.

Velmi důležitým doplňkem dopravní bezpečnosti na silnicích a při průjezdu městem je nákladné zhotovení dopravních značek a jejich údržba. Bohužel jsou mezi námi lidé, kteří tyto značky poškozují nebo dokonce ničí. Děje se to často na křižovatkách, kde může dojít k haváriím. Mnozí řidiči nerespektují značky „Zákaz stání“, omezu-

jí tím průjezdnost ulic, někteří majitelé vozidel si svévolně vyznačují na vozovce vjezd do garáže nebo si některé organizace vyhrazují části veřejného prostranství za své parkoviště. S tím vším zápasí komise dopravy při MěstNV.

Kolín je centrem bohatého zemědělského kraje, ale zároveň se sem soustřeďuje obchodní, administrativní, kulturní a tím i dopravní život. Stovky aut, která denně přijíždějí z venkovských obcí do města, vytvářejí parkovací problém. Proto bylo v červenci letoš. roku otevřeno v centru města parkoviště v prostoru Kovářské ulice vedle kavárny Volha. Parkoviště je hlídáno a za poplatek. Náměstí bylo zbaveno parkování, i když mnozí automobilisté na to žehrali. Uvolnění náměstí prospělo nejen obyvatelům, kteří byli neustále vystaveni hluku a exhalacím, ale i vzhledu tohoto náměstí, které patří dnes mezi nejhezčí v Čechách. Vynikla tím krása starých barokních domů, lavičky se staly chvilkovým odpočinkem a bezpečnost se tím zvýšila.

12 září oslavili také svůj den železničáři. Kolínský železniční uzal je dnes jedna z nejmodernějších dopravních stanic a stala se skutečnou křižovatkou říční, železniční a silniční dopravy. Kontejnerové překladiště je jedno z největších v Čechách, a má velikou důležitost v přepravě uhlí, cukrovky a brambor. Letošní zima kladla na kolínské železničáře zvlášť velké nároky, protože ledový kruhůr bránil dopravě uhlí po Labi. Protože Chvaletice jsou zařízeny jen na překládku uhlí z lodí, museli kolínští železničáři letos v mrazech překládat uhlí z vagonů do lodí, které mohly pod chvaletický vykladač. Tím byla letošní chvaletická kalamita zažehnána. Byla tím zažehnána ale také nesnáz pro kolínské okolní obce a zemědělské

závody, které nasadily své dopravní prostředky pro dopravu uhlí do svých obcí. Šetřit elektrickou energií a palivem se stalo v těchto měsících naléhavou záležitostí.

Na kolínském labském zdymadle byla provedena letos nová úprava svodidel, aby plavidla mohla lépe vplouvat do palvební komory. Dopravu uhlí ze severočeského uhelného revíru provádí 37 uhelných člunů, které jsou středem každodenní pozornosti diváků na mostě. Kolínský most, který byl postaven v r. 1926 už dnes nestačí bouřlivému rozvoji dopravy v posledních letech. Protože nelze zatím stavět další most, byla aspoň odlehčena doprava tím, že v sousedním Týnci byl postaven nový betonový most, který převzal část nákladní dopravy, která dříve směřovala jen na Kolín. Přesto je však kolínský most neustále přetížen nákladní dopravou a stavba nového /druhého/ mostu v Kolíně je více než naléhavá.

Zlepšení stavu silničního povrchu na Kolínsku způsobilo pokles nehodovosti na silnicích. Auto se stalo dnes nejen dopravním prostředkem nákladů, ale osobní potřebou, a vzrůst životní úrovně vede ke zvýšení počtu majitelů motorových vozidel. Přesto, že nehodovost na silnicích relativně klesla, je neustále velmi vysoká. Z toho důvodu byl prohlášen letošní duben Měsícem bezpečnosti. Členové VB a pomocné strážce kontrolovali po celý měsíc veškerá motorová vozidla hlavně po stránce technického stavu a vybavení, při čemž bylo zjištěno, že mnoho řidičů jezdí s vozidly, která mají mnoho technických závad a jsou i takoví, kteří sedají za volant pod vlivem alkoholu. Největší počet nehod připadá na osobní vozidla. Cyklisté a chodci zavinili loni 39 dopravních nehod.

Odbor dopravy ONV zavedl klasifikaci technických prohlídek motorových vozidel a trvalé povinné školení řidičů z povolání. Toho se účastní v průměru 2800 řidičů. Problémem zůstává věkové složení účastníků školení, protože kategorie největší nehodovosti od 20 do 40 let má při školení minimální zastoupení. Pro žáky škol byla zahájena letos soutěž v jízdě na kole "Zlatá zebra" a výtvarná soutěž BESIP. Pro všechny motoristy byla vypsána soutěž "Kavalír silnic". Na těchto podnicích se podílí i Česká státní pojišťovna.

Ministerstvo vnitra vydalo letos také vyhlášku, která se týká omezení rychlosti na našich silnicích, z důvodů bezpečnosti a také pro úsporu paliv.

Jednou z bolestí městské dopravy jsou časté výkopy a překopy, časté opravy chodníků a různé skládky. Při jednání MěstNV bylo rozhodnuto zahrnout do příští pětiletky investice v hodnotě 50 milionů korun na opravu a úpravu inženýrských sítí, které jsou po léta v neustálém provozu, ať se to týká plynu, vody, ústředního topení, kanalizace nebo telefonní sítě. Proto nelze ani v příštích letech počítat s tím, že by se na kolínských ulicích přestalo kopat.

Do rámce bezpečnosti patří i ochrana před požáry. V r. 1978 bylo na našem okrese 47 požárů, při nichž zahynuli dva lidé a 9 bylo zraněno. Proto byl březen vyhlášen Měsícem požární ochrany. Během roku byla prověřována pohotovost požárních družstev. V suchém a horkém počasí léta byla vyhlášena mimořádná opatření na ochranu úrody proti požárům, při čemž hlavní úlohu sehrály dobrovolné hlídky v polích.

Komise pro práci s mládeží konala během roku besedy v závodech i ve školách o dopravě a dopravních předpisech. Hovořilo se také o pokutách a přísných trestech za nedodržování silničních předpisů. Při besedách byli také mladí vyzváni, aby v dopravních prostředcích uvolňovali místa starým a nemocným osobám.

Stále častěji potkáváme na silnicích vozidla s kontejnery s nápisy INTRANS. Jsou to velké kontejnery, které přepravují zboží, jež se nechá nakládat do krytých vozů. Kolínské překladiště je dnes jedno z největších v Čechách. V republice jich bylo dosud otevřeno 15. Tam se děje přeložení zásilky velkých kontejnerů ze speciálních železničních vozů na silniční vozidla, a naopak. Kolínské překladiště je vyzbrojeno řadou jeřábů a jedním velkým pojízdným portálovým jeřábem, takže vyhovuje nejvyšším nárokům. Od r. 1975 vzrostla přeprava v kolínském překladišti o 100%. Tento způsob dopravy má řadu výhod. Ochrana zboží před poškozením povětrností nebo mechanicky, úspora pracovních sil a odstranění velmi namáhavé práce.

P R Ů M Y S L

Kolínský průmysl je nejen veliký, ale má početnou řadu oborů, že není téměř v moci kronikáře aspoň rámcově zachytit jeho rozložitost a výrobní kapacitu. Mnohé závody si vedou své kroniky, některé z nich při svých jubilejích vydávají úhledné brožury, v nichž zachycují dějiny závodu od založení až po dnešek. Takové almanachy vydala Tatra, Koramo, ČSAD, OÚNZ, OTK a j., bohužel jsou závody, kde není ani archiv, z něhož by bylo lze čerpat, ani kronika nebo jubilejní brožura. Kolínský průmysl by si ovšem pro svůj velký rozmach za poslední 120 let zasloužil samostatné velké zpracování. Kronikáři nezbyvá, než se zajímat o současné děje v některých závodech, pokud jsou uveřejňovány v denním tisku.

Jedním z kolínských závodů, který dodává na světový trh progresivní a kvalitní špičkové výrobky je FRIGERA. Závod vyrábí lyofilizační linky, kterých se používá k sušení krevní plazmy. Látky si zachovávají své původní vlastnosti a vitamínové hodnoty. Dále se tu vyrábějí blokové chladicí jednotky pro chlazení zemědělských produktů a potravin při dopravě. Sem patří i blokové jednotky, které v zimních mrazech při dopravě prostory vytápějí. Ve výrobním programu jsou i chladicí zařízení na dozrávání jižního ovoce a chlazení pro prodejny, restaurace a řezníky. Dále chladicí zařízení pro závěsy nákladních automobilů, hlubokoteplotní stoly na -75°C .

Kolektiv zlepšovatelů v závodě obsadil letos čtvrté místo ve Středočeské ceně za vědeckou a technickou činnost. Závod v průměru odvádí měsíčně za 22 milionů chladírenských výrobků každý měsíc.

Velký kolínský závod TATRA, který je důležitý zejména v teplotě, byl letos dotčen problémy v zásobování palivy a energií, což mělo za následek výpadek ve výrobě ve výši šesti milionů. V závodě byla zavedena proto specializace svářečů a veškerý zřetel byl zaměřen na kvalitu. Tím silně poklesl graf reklamací. Růst kvality byl doprovázen inovací výrobní technologie zavedením nové tuposvářečky, která nahrazuje 60-70 autogenních svarů. Na cestu do Turecka byla vyexpedována pětadvacetitunová část kondensátoru, byl pořádán dvoudenní s projektanty a provozovateli výrobků Tatry, kde se posluchači seznámili s konstrukčním řešením a provozem výměníků, dále dokončili válcování roštů pro spalovny odpadků pro SSSR a kromě toho stále pokračovali v dodávce balených kotlů, jižž je závod hlavním výrobcem. Tak se jim podařilo do konce roku dohnat schodek vzniklý energetickou situací.

I v kolínském závodě na výrobu mazacích olejů, v KORAMU se museli vyrovnat s úspornými opatřeními v zimních měsících. První měsíce roku byly velmi náročné. Bylo zavedeno nové strojní zařízení pro změněnou technologii na výrobu rozpustidel, což se povedlo vlastními silami a prostředky. Koramo je největším výrobcem parafinu v ČSSR a mazacích tuků ze sovětské ropy. V září obdrželi 4 pracovníci čestná uznání a celý podnik obdržel čestné uznání vlády ČSSR za vynikající výsledky v r. 1978.

V letošním roce oslavila také kolínská TESLA své šedesáté narozeniny. 5. květen 1919 byla zavedena první řemeslná výroba propojovacích kolíků a svorek pro československou poštu. To byl počátek, neboť tyto kolíky se dříve vyráběly ve Vídni. Brzy potom se vytvořil závod B.K.Prchalové - Elektromechanický závod v Kolíně, který měl

na počátku 18 dělníků. Čs. pošty vyžadovaly neustále nové výrobky a proto byla v květnu 1922 dána v Kolíně Na příkopě do provozu nová provozovna, ve které byla zahájena výroba telefonů a telegrafů. Zde už pracovalo 62 zaměstnanců. Velký rozvoj továrny nastal, když dostala dodávky důležitých zařízení pro potřeby čs. armády. Podnik se rozrostl na 500 zaměstnanců. V letech se sortiment výroby opět zvýšil, protože se tu vyráběly selektorové spínače pro Švédsko, které vlastnilo značnou část akcií. Závod vyráběl tonizátory, ionyzátory, reflektory Bosch a ukazatele směru pro automobily. V té době byla také zavedena výroba zabezpečovacího hradlového zařízení pro naše ČSD. Pro firmu Ideal Radio Modrý bod byly dodávány kondensátory a mechanické součásti pro závody Mikrophona, Telefunken a Telegrafia. Okupace změnila výrobní program a veškerá výroba šla pro válečné účely, jen malý zbytek pro pošty a dráhy. Do závodu přešlo v tu dobu mnoho t.zv. totálně nasazených, kteří pracovali hlavně ve vojenské výrobě. 27. prosince 1945 byl podnik znárodněn. Výrobní program byl tehdy hodně živelný, sledoval hlavně výrobu telefonních přístrojů a dokončení civilních zakázek. V r.1946 byl ustaven podnik TESLA. Tedhy vyráběl pro potřeby republiky 11 tisíc telefonních přístrojů a o rok později už 55 tisíc. Řada inovací způsobila, že se podnik mohl zřící licenční výroby automatických telefonních přístrojů a selektorových stanic Ericsson a v r. 1950 bylo započato s budováním vlastní technické základny, která by mohla zvládnout nejnáročnější úkoly.

V poválečných letech prošel závod bouřlivým vývojem. Byla to nejprve radiotechnika a později speciální palubní radiotechnika.

Konečně po dalších 10 letech se začal rozvíjet nejmladší odbor číslicové řídicí radiotechniky pro řízení různých strojů. Tento nesmírně náročný obor umožňuje kvalifikační uplatnění širokému okruhu pracovníků, který stírá pomalu rozdíl mezi technickou a dělnickou prací. Proto také důsledkem toho je požadavek na dělnické profese s maturitou. Závod zvládl výrobu řídicích systémů t.zv. "třetí generace", zvláštní skupinu tvoří programovatelné automaty, což je velmi perspektivní obor celého průmyslu. Sortiment výrobků Tesly je velmi rozsáhlý a není úkolem kroniky vypočítávat všechny druhy výrobků, ale rozmanitostí a speciálními výrobky se řadí kolínská Tesla mezi přední závody v tomto oboru v Evropě. Dnes je závod umístěn ve veliké reprezentační budově na východ. okraji města a je dním ze šesti velkých kolínských závodů jako je Tatra, Koramo, Frigera, Obchodní tiskárny a Synthesia, jež tvoří průmyslový základ Kolína.

Tím není řečeno, že menší závody nemají svou důležitost. Na jiném místě dnešní kroniky je zpracována nejstarší historie Obchodních tiskáren, které letos slaví své stoleté výročí.

Tradičním výrobkem OBCHODNÍCH TISKÁREN jsou sice kalendáře, které jsou na stolech po celé republice, ale i v zahraničí, dnes v nové budově běží však na plné obrátky výroba tiskovin pro výpočetní techniku pro celou RVHP. Kalendářů vyrábí závod zhruba 160 druhů a jejich celková výroba dosahuje několika milionů kusů, od stolních a nástěnných kalendářů až po nákladné barevné kalendáře s reprodukcemi našich předních výtvarníků a kapesní diáře a záznamníky pro tuzemský a světový trh. Mnohé z nich mají trvalou hodnotu, protože tvoří obrazové soubory malířů, hradů, interiérů, květin a zvířat.

Kromě tohoto tradičního výrobku kalendářů jsou dnes OTK zrámy výrobou jízdenek, kotoučových vstupenek a mezi úspěšné novinky patří propisovací obtisky Propisot, které našly široké uplatnění. Zajímavým letošním výrobkem závodu byl nástěnný kalendář nazvaný Moskva olympijská, který obrazově zachycuje tvář Moskvy, která v příštím roce bude dějištěm olympijských her. Velmi žádaným artiklem, který závod vyrábí ve stále větším množství, jsou samolepicí pásy, které se uplatňují v obalové technice a adjustaci zboží. Novinkou jsou sublimační obtisky, které slouží jako dočasné nosiče barviva pro potiskování textilií.

Jubilujícím závodem byla letos také KONSTRUKTIVA, která byla založena roku 1914. Závod zhotovuje železné a hliníkové stavební konstrukce. Pro Kolín vyrobil závod kovovou vybavenost pro plavecký stadion, ale jeho dodávky jdou i do Iránu a do Sudánu. V Kolíně se závod podílel na výstavbě Kulturního domu, výrobní haly kolínské Tesly, kuchyně v kolínské nemocnici a rekonstrukci Droždárny. Svě vý ročí oslavil závod letos v říjnu slavnostním zasedáním v Kulturním domě za přítomnosti zástupců kreje, okresu a města.

Přes řadu potíží spočívajících hlavně v dodavatelsko-odběratelských vztazích a v nerovnoměrnosti plnění v jednotlivých měsících, byl plán hospodářských organizací za r. 1978 splněn. Letos byl kladen hlavní důraz na rovnoměrné plnění v jednotlivých měsících po celý rok. Mimořádná pozornost byla letos v průmyslu věnována zvýšení produktivity práce a úsporám nákladů, zvláště paliv a energie.

Z rozboru úrovně hospodářských prováděcích plánů průmyslových podniků v Kolíně /Tatra, Tesla, Frigera, Koramo, OTK, cukrovary/ vyplynulo, že plány všude mají postupnou vývojovou tendenci. Přírůstek

hrubé výroby u těchto podniků činí letos 6.7%, při čemž přírůstek pracovníků je minimální /26 osob/, takže zdrojem růstu výroby je výhradně zvýšená produktivita. Tím je u těchto podniků zabezpečen přírůstek hrubé výroby 183 milionů korun, což je 97% celkového přírůstku.

Mimulost a přítomnost kolínského grafického závodu

Obchodních tiskáren v Kolíně.

V letošním roce slavil tento závod, který patří největším svého druhu v Evropě a ve svém oboru je největším v republice, sté výročí od svého založení. Tento podnik, který vznikl z malých počátků, rozrostl se dnes v závod celostátního významu, jehož důležitost je patrná v celé oblasti RVHP.

Ještě dnes stojí na Kutnohorském předměstí v Kolíně v Rorejcově ulici a na Rorejcově náměstí veliký blok továrních domů, kdysi tiskárny fy J.L.Bayer, či jak se v Kolíně dodnes říká, Bayerka.

Původně stál v Rorejcově ulici jednopatrový dům, v němž byla v nájmu v r. 1872 knihtiskárna a kamenotiskárna fy Pak a Nedvídek a to v I. poschodí. /V přízemí byla výroba plechových forem na cukrové homole fy Brant a Lhuillier/ V r. 1980 se tiskárna Pak a Nedvídek vystěhovala a její místo zaujala tiskárna Bayerova. Nebylo to sice hned, protože nutnými adaptacemi bylo třeba prostory pro novou tiskárnu zvětšit, jelikož se jednalo o větší podnik. Původně byla Bayerova tiskárna v domě čp. 94 na náměstí tehdy krále Jiřího z Poděbrad /ul. Prokopova/ Dům patřil před tím baronce K.Náchodské, později jej po tiskárně koupil MUDr J. Souček./

Zakladatelem nového podniku byl litograf Ferdinand Gregor a byla zde původně kamenotiskárna, kterou v r. 1880 zakoupil

od něho Josef Leopold Bayer, typograf z Prahy, ve svém oboru odborník a podnikavý člověk. Vedle stávající litografie zařídil knihtiskárnu, kterou sem převezl z Pardubic. Místnosti v domě 94 byly malé a proto se tiskárna už v r. 1881 odstěhovala do domu čp. 52, v dnešní Rubešově ulici. Také zde nebyla dlouho, protože tyto místnosti rychle rostoucímu záводу nepostačovaly a tak se konečně ocitla ve zmíněném čísle 141, kde je dosud část podniku.

Tehdy to byla jednopatrová budova podobná kasárnám, o polovinu kratší než je budova nynější. Celek obklopovala velká zahrada. Toto stavení bylo postaveno v r. 1869 společenstvem pekařů a krupařů. V r. 1870 měl tu výrobu plechového nádobí a kamen Eduard Kincl z Jaroměře. Kincl udělal úpadek r. 1872 a dům koupila v exekuční dražbě za 10 tisíc zlatých i s výrobou akciová společnost, která zavedla výrobu smaltovaného nádobí. Podniku se ale nedařilo, byl zrušen, zařízení rozprodáno a v srpnu r. 1878 byl dán dům do dobrovolné dražby. V dražbě jej koupil za 10.555 zl. Filip Eisler, obchodník. Nový majitel přistavěl druhou polovinu domu a rozsáhlé místnosti pronajal výrobě a z částí udělal byty. Bylo zde mnoho nájemníků, kteří se museli vystěhovat, když r. 1882 sem přemístil J.L.Bayer svoji tiskárnu a pronajal celé patro, kde také bydlel jeho knihtiskárenský faktor Ant. Horák, pozdější přednosta Okr. nemocenské pojišťovny. Bayer se svojí ženou Annou, roz. Dobíhalovou zůstával v domě čp. 48-I v Husově ulici u Zemanů. Zakladatel firmy byl velice podnikavý muž.

Brzy nestačilo první patro rozsáhlé budovy a najal i přízemí, kde umístil rozšířenou litografii. Faktorem litografie byl tehdy J. Sylaba, později J. Frengl, potomní majitel tiskárny v Čáslavi, kamenotiskárnu vedl Jungmann, který pak přesídlil do Brna k fě Rohrer. Po něm byl E. Sysel a konečně Václ. Pospíšil. V knihtisku se tehdy tiskl časopis „Stráž na východě“ a spisovatelem A. Archlebem redigovaný Cester. Liguerfabrikant. V letech před r. 1872 byl knihtiskařským faktorem Bayerky Sudek a Hoblík. Koncesi k založení první tiskárny v Kolíně získal v r. 1869 Frant. Sudek z Nové Vsi u Kolína. Jako vysloužilý poddůstojník obstarával pro kolínské okresní hejtmánství tisk úředních vyhlášek hektografem, což mu umožnilo získání koncese. Společníkem mu byl Frant. Hoblík, syn statkáře z Hobšovic u Slaného a první knihkupec v Kolíně v domě čp. 32 v Kutnohorské ulici. Knihotiskárna pod firmou Sudek a Hoblík spojená s kamenotiskárnou, byla v domě čp. 84 na rohu Zámecké a Kovářské ulice. Majitelem domu byl do r. 1972 Fr. Hoblík. V témže roce se rozešlo společenství s Fr. Sudekem a jeho místo zaujal dosavadní faktor J.L.Bayer. Téhož roku založili v Pardubicích knihtiskárnu, přibrali si za společníka Hoblíkovu bratra Václava, také knihkupce a řed. Ed. Hofmeistera. Tato společná firma nesla jméno Hoblík a Bayer. V Pardubicích byl Bayer ještě společníkem, ale do Kolína r. 1880 přišel už jako samostatný. S budovou, v níž byla Bayerova tiskárna sousedil velký parní mlýn, který byl založen r. 1869 rovněž společenstvem pekařů a krupařů, od něhož jej koupil r. 1872 Jan Patočka, krupař na náměstí v domě čp. 74. Vdova Marie Patočková prodala r. 1881 parní mlýn bratřím Mořici a Rajmundu Hellerovi. Vedle mlýna byla ulička a mlýn nebyl spojen s tis-

Patočka, krupař na náměstí v domě čp. 74. Vdova Marie Patočková prodala r. 1881 parní mlýn bratřím Mořici a Rajmundu Hellerovi. Vedle mlýna byla ulička a mlýn nebyl spojen s tiskárnou, jako je tomu dnes. To se stalo až po koupi mlýna, kdy byl jeho provoz zastaven. Budova č. 141 i mlýn byly koupeny Josefem Bayerem v r. 1899. Budova č. 141 byla zabrána úplně tiskárnou. Poslední nájemník, železniční úředník Stanislav, jenž byl v Kolíně znám prvními jízdami automobilem, vystěhoval se r. 1898.

Tiskárna zaujala celou budovu. V prvním patře byla sazárna a knihtisk, malé knihařství a byt majitele závodu v přízemí litografie a kamenotisk a také sklady. Bayer zařídil velký sklad papíru, zejména tehdy vyžadovaného osmosového papíru pro cukrovary. Tento sklad byl později základem obchodních úspěchů závodu. Další úspěch tkvěl v obchodní zdatnosti majitele. Pohotově a včas byl na trhu při veřejných událostech s plakátem, obrazem, či jinou tiskovinou. Zavedl tisk poštovních knížek pro listonoše s barvotiskovými obálkami. Knížky se velmi ujaly a byly tištěny ve velkých nákladech. Tehdy byla poptávka po obrázcích svatých a poutních obrázků. Je zajímavé, že se tímto artiklem už zabývaly dvě židovské firmy, A.L.Koppe a Vilém Pick a synové v Praze. Fa Bayer brzy ovládla trh, obrázky byly tištěny ve velikém množství a vyvážely se i do ciziny. Bylo to tisíce druhů, které byly na skladě a rozvážely se do všech poutních míst v celém Rakousku-Uhersku, do Ruského Polska a jiných evropských zemí a i do Ameriky.

Firma Bayer se tím stala známou i za hranicemi, což bylo základem jejího vzrůstu na velkopodnik. Největší konjunktura se svatými obrázky byla pro fu Bayer v osmdesátých letech.

Majitel využil každé příležitosti, aby byl na trhu dříve než konkurence. Nevynechal jedinou příležitost ve veřejném životě, jubileum, oslavy, změny na trůně, v životě národa, vydal hned obraz, podobiznu, barevný portrét v různých velikostech a v různém provedení, a protože byl obyčejně první, byl odbyt veliký. V obrovském nákladě vydal obraz rakouského císaře FJI a přesto nestačil poptávce. Tak to bylo i s portréty arcivévodů rudolfa, biskupů i papeže a předních mužů našeho národního života.

Pro závod pracovali čeští i němečtí malíři a první kalendáře ve formě nástěnných plakátů měly uměleckou úroveň a jsou dnes sběrateli vyhledávány. Tyto nástěnné kalendáře měly motivy krajinné i figurální a měly uměleckou hodnotu. Majitel se staral nejen o výrobu, ale hlavně o prodej svých výrobků a proto věnoval velké prostředky reklamě. Proto vydával reklamní plakáty, zprvu knihtiskem, později i barevné figurální. Vydával mnoho druhů pozvánek a byl první, jenž zavedl vydávání barevných pohledních korespondenčních lístků, z nichž se později vyvinuly pohlednice. Sám knihtiskař věnoval se více litografii a kamenotisku a jeho litografie byla tehdy největší v Čechách. Protože nebylo dost domácích sil, povolal několik litografů z Německa, kteří tu několik let pracovali. Bylo jich asi 18 v prvním období, ve druhém 16. Tehdy získal Bayer velkou zakázku z Ameriky, ceník na lahve. Byly to stovky druhů lahví a ceník

byl proveden barevně. Stálým výrobkem se stávaly nástěnné kalendáře s barevnou výzdobou květin, alpských zátiší, skupin orchidejí atd.

Majitel firmy se účastnil i veřejného života a byl to on, jenž podal v komisi obecního zastupitelstva 16. prince 1889 návrh na zřízení městské spořitelny v Kolíně. R. 1898 odevzdal svůj závod svému synovi Josefovi Bayerovi, vzdal se vedení závodu, přestěhoval se do Prahy a ponechal si pouze velkoobchod papírem a papírem osmosovým.

Tento Josef Leopold Bayer /starší/ se narodil v Praze 15. listopadu 1836, kde navštěvoval obecnou školu a 4 třídy reál. gymnasia. Nejprve na přání otce navštěvoval po gymnasiu obchodní učiliště, ale protože měl sklony k uměleckému průmyslu, prosadil své přání a šel do učení do tiskárny K.W.Medaň v Litoměřicích. Byl to proslulý grafický ústav, který měl koncesi i pro Prahu. V tomto pobočném závodě v Praze bylo mnoho litografů a kamenotiskařů, hlavně Němců. Závod svými vyučenci zásoboval Prahu. Zde vyšla dnes vzácná kniha Böhmens Burgen provedená kamenorytinou tak, že se nelišily obrázky od ocelorytin. V ústavě byly tištěny mapy a plány a řada jiných nákladných děl. V bouřlivém roce 1948 utrpěl závod velké ztráty, což podrylo jeho existenci. Později závod převzal Karel Belmann, který později splynul s firmou Koppe. Část zařízení převzala firma Bayer v Kolíně. U fy Medaň poznal Bayer také základy ryteckého a litografického, ale toužil se dostat do centrály grafického umění v Lipsku. Zde získal po delší době

praxi u řady německých firem v Berlíně, později ve Vídni a takto vyzbrojen dostal se posléza do Kolína, aby řídil tiskárnu Sudek a Hoblík. Toužil po samostatném závodě a založil si společně s Hoblíkem závod v Pardubicích r. 1872. Tam, aby rozšířil odbyt výrobků firmy, zcestoval všechny země starého Rakouska, ale i Německo, Itálii, Švýcarsko, Holandsko a Belgie. Navázal spojení i s Amerikou.

Výrobky fy Bayer byly kvalitní, odborně provedené, takže jejich důvěryhodnost rostla. Rychle byly svěřovány zakázky vyžadující úhlednost a bezvadnost provedení.

V době, kdy závod převzal mladý Bayer, měl závod 100 zaměstnanců, 7 rychlolisů a řadu pomocných strojů. Zakladatel fy. zemřel 5. srpna 1909 v Solnohradě /Salzburgu/ ve stáří 73 let.

Zakladatelův syn Josef Bayer se narodil v Praze 1859. Po obecné škole navštěvoval 2 roky gymnasium a ve studiích pokračoval pak v Pardubicích, kam otec přesídlil. V pardubicích maturoval r. 1876 na reálce, pak absolvoval český polytechnický ústav, kde obdržel vysvědčení ze strojnictví a mineralogie a potom se dal zapsat na vysokou školu technickou ve Vídni. Tuto školu absolvoval s dekretem z optiky, matematiky a fyziky na filosof. fakultě ve Vídni. V závodě svého otce se od 18. září 1879 do 18. září 1883 vyučil jako sazeč písma a knihtiskař a obdržel výuční list. Brzy se stal spoluředitelem ústavu a 25. srpna 1893 obdržel na svou osobu koncesi uměleckého knih- a kamenotiskařství, spolu s chromolitografií.

Když mladý Bayer převzal od svého otce závod, vedl jej v

intencích zakladatele. Koupil továrnu od majitele Eislera, bývalý parní mlýn po koupi spojil s tovární budovou, zařídil nové kartonážnické oddělení, kam nastoupil jako ředitel Josef Kladívko. Otcovu známost v cukrovarech Rakouska, využil nabídkou nové, patentované skládané krabice na cukr na obsah 5 kg. Nové krabice měly povrch potisknutý imitací dřeva a na víku měly vyobrazení cukrovaru nebo rafinerie, v níž se cukr vyráběl. Tehdejší vrchní litograf a malíř K. Němeček jezdil po všech cukrovarech, aby zhotovoval fotografické snímky a nákresy surováren a rafinerií, které pak byly doma provedeny v barvách. Krabice byly velmi úhledné a vyobrazením cukrovaru získaly si přízeň zákazníků. Začalo se jejich hromadnou výrobou v zakoupeném bývalém parním mlýně. Když byla výroba rozběhnuta, vydalo najednou cukrovarnické ústředí zákaz jejich používání, že neměly světle modrý vnitřek, jako krabice staré, v nichž se bílý cukr pěkně odrážel. Nákladná výroba, zařízení, nová budova, bylo tím zmařeno. Nový šéf závodu však se staral o zavedení jiné výroby a tak vznikla výroba obalů pro průmysl farmaceutický, lékárny a továrny na cukrovinky. Kartonáž byla brzy v plném proudu a patřila až do svého přestěhování do Šenova po druhé válce k nejdůležitější části kolínského závodu.

V r. 1898 zavedl Bayer výrobu kalendářů útržkových, které byly dosud dováženy z Německa. Bayer tiskl tyto kalendáře v jedenácti jazycích a brzy opanoval celý trh Rakousko-Uherska. Protože v té době se vyráběla už kalendáře nástěnné, blokové, stolní a celoroční, měsíční, týdenní a zejména denní ve všech

velikostech s jednoduchými i přepychovými pozadími. Tím se stala fa Bayer největší kalendářovou továrnou v tuzemsku. Dosud malé knihařství bylo rozšířeno na velkou dílnu a byla zavedena výroba obchodních knih. Byly zakoupeny linkovací stroje a rastry se vyráběly podle přání zákazníků. I když jejich cena byla vyšší, šly na odbyt pro svůj vzhled a kvalitu vazby. Knihařství se rozrostlo v továrnu, zvláště když byla už dříve koupená továrna fy Ferd. Ashelm, kom, spol. v Berlíně /pobočka v Děčíně/ přestěhována do Kolína.

V centrální továrně v Kolíně byla provedena řada změn. Plynový motor byl nahrazen parním, bylo zavedeno ústřední topení, u továrny byl zřízen velmi pěkný park, byly rošířeny tovární haly i kanceláře, litografie byla opatřena novým nábytkem a byla zakoupena řada strojů. Ve výrobě byl zaveden tisk moderních předsádkových papírů, mnoho druhů ozdobných papírů, po nichž byla poptávka. Začaly se tisknout malé pohádkové knížky s obrázky, jako přídatkový předmět pro obchodníky. Učitel Vít Drbc-hlav namaloval 84 velkých obrazů savců, ptáků a hmyzu, rozdělil je na skupinu užitečnou a neúžitečnou, fy Bayer tyto originály koupila a svým nákladem vydala. Redakci díla měl Ladislav Kebrdle, který se spojil s předními přírodopisci a 3 roky /1900-1903/ pracovali na tomto díle, které bylo později schváleno jako učební pomůcka na českých a vysokých školách. Sbíрка došla velkého uznání, byla na mnohých výstavách a ještě dnes můžeme tyto obrazy v některých přírodopisných kabinetech vidět. Odbyt obrazů byl velmi dobrý a tiskla se v několika nákladech.

Pak začaly u Bayerů vycházet vlastenecké kalendáře. První měl název „Čtyři doby země české“ /autorem byl. akad.malíř Friedrich, druhým byl Havlíček, Palacký, Rieger, autor L. Kebrdle. Dalšími byl "Přemysl Oráč", sv. Václav, Bílá hora" aj, vesměs originály od ak. malíře Věnceslava Černého, který byl tehdy známým ilustrátorem historických knížek. Prodejem těchto kalendářů se zabýval B. Skoch, obchodní jednatel ve službách firmy, který se později osamostatnil a vydával národní kalendáře sám. Fa Bayer však později výrobu od B. Skocha koupila a od r. 1907 vedl prodej kalendářů nový jednatel Max Singer, který byl pro majitele firmy cennou silou. R. 1907 nastoupil k němu mladý uřed. Frant. Hampl. Absolvent pražské obchodní akademie pracoval nejprve jako fakturista, později byl účetním a nakonec byl vedoucím účetní agendy. Oba, Singr i Hampl byli později jmenováni disponenty závodu.

V r.1932 měl už závod 200 dělníků, 27 rychlolisů a 53 pomocných strojů. Protože Bayer neměl nástupce, rozhodl se podnik zakcionovat. R. 1912 bylo vydáno 4000 akcií po 200 korunách. Základní kapitál společnosti činil 800 tisíc korun. Akciový kapitál byl opatřen tím způsobem, že fa J.L.Bayer a její majitel Josef L. Bayer vnesli do společnosti jako přínos stavební parcelu č.k.703 s tovární budovou č. 106 v Kolíně, staveb. parcelu č.k. 704 se stavením č. 141, stavební parcelu č.k. 705/2 a zahradu č.k. 1634/7 a 125/2 s veškerým příslušenstvím a se všemi právy; veškeré stroje tohoto závodu, veškerá zařízení v továrních místnostech /světlo, vodovod/ koncesi a veškerá živnostenská oprávnění, vše v ceně 625 tisíc korun. Na srážku této pře-

vodní ceny vydala nová společnost Josefu Bayerovi 2000 akcií po 200 korunách, celkem za 400 tisíc a 225 tisíc korun mu vyplatila hotově. Částka 400 tisíc byla hotově splacena na akcie. V r. 1913 byl akciový kapitál zvýšen na 981 tisíc korun a v r. 1920 na 2 miliony stabilizační bilancí a v r. 1928 byl akc. kapitál zvýšen vydáním nových akcií po 600 K na 6 milionů korun. Předsedou společnosti se stal dr. Jan Třebický, pozdější předseda obchodní a živnostenské komory. Továrnu vedl technicky dva roky Josef Bayer, jenž dojížděl denně do Kolína z Prahy.

První světová válka závod finančně hodně postihla. Veliké množství kalendářů bylo prodáno do Polska, Uher, Itálie a Rumunska, ale v druhé polovině roku, kdy měly být kalendáře expedovány, byl provoz drah úplně podlomen a dráhy sloužily válečným účelům. Mnoho zákazníků bylo na vojně, někteří zmizeli, zboží jim nemohlo být dodáno. Množství beden zůstalo zpět nebo uvázly ve skladištích jiných nádraží. Dvě třetiny hotového zboží nemohly být doručeny a firma utrpěla těžké ztráty. Josef Bayer prodal větší část svých akcií rodině B. Mandelíka, majit. cukrovaru v Ratboři a v Bečvárech u Kolína. Novými prokuristy byli jmenováni Fr. Hampl a M. Singer a do účtárny nastoupil Josef Růžička, býv. účetní fy Novozámský v Král. Městci, který se později stal vedoucím úředníkem továrny.

Válka zasáhla závod také tím, že většina dělnictva a úřednictva musela narukovat a provoz továrny byl silně omezen, někde dokonce zastaven. Na vojnu odešly vedoucí síly továrny,

správce L. Kebrdle, faktor J. Navrátil, účetní Schreiber a Růžička, prokurista Hampl, úřadující správní rada Zajíček a tak se ředitelem továrny stal Max Singer. Tomu se podařilo zásobit závod papírem za přiměřené ceny a protože cena papíru později stoupla, podařilo se firmě ztráty částečně nahradit.

Za Singrova vedení byly v r. 1922 připojena k dosavadním oddělením tovární výroba brusného papíru a pláten, v kterémžto oboru dosáhla firma brzy takové dokonalosti, že vytlačila z domácího trhu téměř všechny až dosud k nám dovážené výrobky z ciziny, zejména z Německa a Ameriky. Brusný papír šel odtud do všech států Evropy. Vedoucím tohoto oddělení se stal Pavel Lampl, od jehož otce zakoupila firma Bayer část zařízení a patentu. Na nádvoří byly pro toto oddělení postaveny dvě budovy v r. 1920 a druhá 1936.

Fa Bayer měla rozsáhlou výrobu etiket na pivní a vinné láhve a na všechny druhy likérů a byly dodávány i do Německa, které mělo odedávna prvenství v tiskařské grafice.

Josef Bayer se stále zajímal o závod, založil velkou sbírku ilustrací, reprodukcí, rytin a leptů, kterou uložil ve vyřezávané skříní, jejíž výzdobu provedl sochař Drobník z Kolína. Josef Bayer zemřel po delší chorobě /amputace obou nohou/ v Praze 19. dubna 1924 a je pohřben na Olšanech vedle svého otce.

R. 1926 byla na dvoře závodu postavena nová železobetonová tovární budova, jež byla vybavena nejmodernějšími stroji knihtisku a kamenotisku. Zavedena byla fotolitografie na bílek i asfalt, trojbarvotisk a autochrom pomocí moderní reprodukční

fotografie. Ant. Drahoňovský a Lad. Kebrdle zavedli pokusně fotochrom, což se jim podařilo a tímto procesem, který byl odchylný a byl nazván „kolochrom“, byly nákladem knihkupce Kašky vydány pohlednice, zejména serie z Posázaví.

Mimo úředníky a obchod. jednatele zaměstnávala firma Bayer v r. 1934 270 dělníků. Celkem čítal personál 307 stálých pracovníků. 22 litografů, včetně učňů, 18 kamenotiskařů a strojníků a 16 knihařů včetně učňů. Pomocného dělnictva bylo 176 osob. V době kalendářové sezony bylo přibíráno 60-80 osob na výpomoc. Továrna měla v r. 1934 10 kamenotiskových rychlolisů, 4 ofsetové rychlolisy /1 dvoubarevný/, 1 rotačku na tisk kalendářů, 21 knihtiskových rychlolisů včetně příklopových strojů /1 automat/, 11 řezacích strojů, 8 ručních lisů, 4 sázecí stroje, stroje linkovací, gumovací a lakovací, 3 stroje bromzovací, 8 razicích, 82 pomocných strojů pro kartonáž a knihvazačství, velký stroj na výrobu brusných papírů a pláten a 10 pomocných strojů tohoto oddělení. Parní pohon byl změněn na elektrický, k vytápění závodu byly dva parní kotle. K továrně byla přičleněna strojnická dílna s obráběcími stroji a dílna truhlářská na výrobu beden.

V r. 1929 se stal Max Singer vrchním ředitelem závodu a Fr. Hampl ředitelem závodu. Prokuristou se stal Jos. Růžička, který do administrativy zavedl moderní metody. Byly zavedeny počítací a účtovací stroje a kartokékový systém vlastního vynálezu.

Když likvidovala v Praze fa Koppe-Bellman, vybrali Singer, Hampl a Kebrdle potřebná stroje pro rozšíření závodu. např.

litografická zařízení s obrovským fotografickým aparátem. Do služeb podniku přešel i syn majitele fy. Koppe, Julius Koppe. Byl dobře kvalifikován a po ředit. Gratze se stal disponentem firmy. Věnoval se hlavně ofsetovému oddělení, které přivedl k velkému rozvoji.

V r. 1932 splynula s firmou Bayer pražská firma Löwit a Lambert, která se stala pražskou odbočkou. V r. 1938 byl Koppe pověřen rozšířením kartonáže a zavedl výrobu skládacích krabic, která byla vedle kalendářů největší kapacitou závodní výroby po dobu druhé svět, války. V některých druzích docilovala milionových nákladů a k tomu byla přidružena výroba sáčků na pečivové prášky. Tehdy vznikla kartonáž II vybavená dvěma příklopovými lisy, dvěma vysekávačkami na sáčky, stroj na lepení krabic, šišky a řezačky. Býv. fa Löwit a Lambert v Praze se stala pražskou odbočkou firmy, kterou řídil obch. jednatel Ferd. Přenosil.

V r. 1932 přišel do závodu J. Theiner, dobrá technická síla v oboru knihtisku a ten jako býv. obch. jednatel přivedl nový okruh zákaznictva. V r. 1939 však opustil republiku neboť byl žid.

V závodě už na poč. bylo zřízeno malířské oddělení, v němž působila řada malířů a kresličů. V r. 1898 byl tu zaměstnán malíř J. Friedrich /vl. jménem Smíchovský/, pro závod pracoval vídeňský malíř Schubert. V závodě byli litografové a kreslič i malíři Kozderka, L.Kebrdle, Arnošt Burian, Jindřich Lokay, Stárek, Staněk, Olmer a malíř Karel Weran. Pro závod pra-

covali v 90. letech a později čeští malíři Bíza, St. Hudeček, Věnceslav Černý, Weiss, Smatek a j. Litografie byla na vysokém stupni. Po první svět. válce pracovali v závodě malíři Vlad. Ringes, J. Bahník, Rudolf Šimánek a litograf malíř Josef Bourek. Josef Bourek byl nejen dobrý odborník, ale i textař dnes už málo známých „Starokolínských písniček“ /po vzoru Hašlera/, které zhudebnil kapelník Alois Vlasák.

Malíř Karel Weran namaloval serii kolínských motivů už před první svět. válkou, některé z nich potom vydal knihkupec Kaška a jednota Sokol. z nich r. 1912 uspořádala úhledné album, jako památník k župnímu sletu Sokola v Kolíně. Weranovy pohlednice jsou dnes vyhledávány sběrateli kolínských motivů. Podobnou sbírku pohlednic vydal později malíř Ringes. Byly to lavírované perokresby. Dobrým kreslířem a kaligrafiem byl Ant. Tichý.

Současnost závodu, který letošním rokem oslavuje sté výročí svého založení, zachytil závod vydání reprentační brožury, která jinými slovy líčí minulost závodu, ale i jeho moderní současnost, která je soustředěna v nové velké provozovně na východním okraji města a vyhovuje všem novým požadavkům grafického průmyslu. V nejbližší době dojde ke zrušení staré tiskárny v Rubešově ulici /býv. Hamušova tiskárna., která dosud obstarává drobné tisky pozvánek, svateb. oznámení, parte atd. a je dobrou vykonavatelkou drobných služeb obyvatelstvu. Pobočný závod u nádraží bude ještě po nějakou dobu zachován.

85

S T A T I S T I K A

A

Z Á S O B O V Á N Í

Město Kolín se za I. pololetí letoš roku rozrostlo o 52 obyvatel, takže ke 30. 6. letoš. roku mělo 30.848 obyvatel, z toho 16.032 žen. Okres měl předběžně k 30.6.1979 celkem 99.425 obyv., z toho 51.438 žen. Byl uzavřeno 326 sňatků /proti r.78 o 49 méně/ a rozvedeno bylo 94 manželských párů a počet rozvodů na 100 sňatků se snížil z 30,9 na 28,8.

V průběhu I. pololetí letoš. roku. se na okrese narodilo 822 dětí /proti r.78 o 17 méně/. Zemřelo za tu dobu 870 osob /proti r. 78 o 70 méně/. V důsledku nižší úmrtnosti byl zaznamenán přirozený přírůstek o 22 osob. Proti r. 78 se snížila kojenecká úmrtnost z 10.7 na 9.7% na 1000 narozených dětí.

Příznivý vývoj je i ve stěhování obyvatelstva. Z okresu se vstěhovalo 755 osob a přistěhovalo se 889. /není zachyceno, kolik z přistěhovalých je cikánského původu/.

Statistika ke 30. 9. ukazuje, že Kolín měl 31.860 obyvatel, z toho 16.112 žen. Okres měl k tomuto dni 99.573 obyv.

U nově narozených dětí převládala jména Jan a Kateřina. Je to zajímavé, jak se vracejí stará česká jména, která před třiceti a více lety byla opomíjena. Zvláště Kateřina se po první světové válce téměř nevyskytla. Dále se vyskytují u děvčat hodně jména Jana, Petra, ale také dokonce Denisa a Erika. Málo bylo Aniček, Růženek a Marií. U chlapců je častým Martin, Michal, Jiří, dost často i Lukáš a David.

Mluvíme-li o vývoji Kolína jako okresního města, spadá jeho založení do 13. stol. 100 domů, které byly sevřeny prstenem hradeb, tvořilo spolu s ulicemi a čtvercovým náměstím městské středisko s

asi 500 obyvateli, jejichž počet se zvyšoval o obyvatelstvo usedlé před hradbami v počtu asi 200-300 lidí. Poloha města při řece a na křižovatkách cest dávala městu dobrou prognosu do budoucnosti. Brzy byly k městu připojeny i nejbližší osady Štítary, na Zálabí Brankovice a Mnichovice. V r. 1567 měl už Kolín 247 domů a kolem 3000 obyvatel. Jako pro mnoho jiných měst, tedy i pro Kolín znamenala 30 letá válka období úpadku, což se projevilo zpustnutím mnoha opuštěných domů a úbytkem obyvatel, kteří buď zahynuli nebo se vystěhovali. V r. 1653 měl Kolín asi 1300 obyvatel. Město se z těchto pohrom těžko vzpamatovalo už také proto, že populační přírůstek byl kolem 30 dětí ročně.

Od r. 1843, kdy byla už vedena jakási statistika obyvatelstva, lze sledovat růst města už přesněji. 1843-6346 obyvatel, 1857 už Kolín překročil 7 tisíc, 1869 - 9199, 1880 - 11332. Tady už Kolín vstupoval do doby zakládání průmyslu, vzniku prvních továren, vzrůstu dělnické třídy a zároveň rychlému přibývání obyvatelstva. 1890 už 13.267, 1900 - 15.025, 1910 - 16.410. První svět. válka opět zabrzдила růst a r. 1921 vykazuje snížení na 16.024. R. 1930 18.488, 1940 22.170. Druhá svět. válka znamená opět stagnaci. 1950 20.570, 1961 - 23.165 a 1970 - 26.796. Z těchto čísel je možno vyčíst jaké vlivy působily na růst počtu obyvatel. Je to v prvním případě otevření dráhy Praha-Olomouc /1845/ a Děčín - Vídeň /1870/. Obě trati se v Kolíně křižovaly a míjely Prahu. Už tehdy se stal Kolín důležitou železniční křižovatkou a proto tu vznikaly hned závody, které potřebovaly dopravu a vozu. Lučební 1871, OTK 1880, továrna na kávové náhražka /Cikorkárna- nyní Soja/. Z čísel lze

vyčíst, jaký vliv měly obě války na pohyb obyvatelstva, když ve druhé svět. válce zahynula při bombardování řada obyvatel města v troskách domů. /1944-45/.

Srovnáváme-li stav obyvatel z r. 1900 se současným stavem r.1979 kdy je v Kolíně přes 31 tisíc obyvatel, poznáváme, že to nejsou suchá čísla. Od r. 1900 do 1950 vrostl počet obyv. asi o pět tisíc. Od r. 1950 do 1970 vrostl o více než 10 tisíc obyvatel. Je to důkazem, že nové zřízení poskytlo obyvatelstvu možnost nového bydlení v moderních jednotkách, jak to ukazuje dnešní kolínské sídliště, které má už přes 12 tisíc obyvatel a neustále roste.

V letošním roce koná Federální úřad ve spolupráci se statistickými orgány ve městech a obcích šetření o využití volného času a kulturním rozvoji obyvatel. Šetření probíhá od 1.června a skončí 31. května 1980, aby byly zachyceny všechny sezonní vlivy, svátky i dovolené. Bude tím vyšetřeno 15 tisíc domácností a v nich všechny osoby od 15-69 let. Tak bude vyšetřeno 35 tisíc občanů.

Skladba výdajů v našich domácnostech velmi různorodá, ale v letošním roce se snižuje podíl vydání za potraviny a zvyšuje se podíl za průmyslové výrobky. Statistika ukazuje, že největší položka za potraviny na našem okrese tvoří maso a masné výrobky, na druhém místě je mléko a mléčné výrobky, na třetím mlýnské a pekárenské výrobky a teprve na čtvrtém místě zelenina a ovoce. Na pátém místě je cukr a cukrářské výrobky.

Největší položky za průmyslové výrobky v rodinách tvořily stejnou měrou výdaje za ošacení a obuv a za osobní, dopravní prostředky, auto, pohonné hmoty, údržba. Za negativní je možno považovat růst

výdajů za kuřivo /zvýšení počtu kuřáků z řad žen/. Je možno také sledovat, že přes zvýšení cen alkoholických nápojů, jejich spotřeba neklesla.

Při průzkumu výroby a trhu bylo zjištěno, že v oblasti odívání, průmyslových výrobků a kultury se zvyšováním životního standardu zvyšují i požadavky na jakost a modernost a mnohdy jsou vyžadovány i věci luxusní. Tato statistika může ukázat, jak a kde lze v rodině ušetřit a jak hospodařit.

Závod Potravin y letos poprvé za svého trvání překročil na okrese tržbu přes tři sta milionů za rok. Po celou dobu své existence věnuje závod péči rozvoji obchodní sítě. Hlavní pozornost je věnována výstavbě samoobsluh v jednotlivých obcích na okrese. Za minulých 10 let byly v Kolíně vybudována na sídlišti prodejna Barborka, která už dne zdaleka nestačí, byly rozšířena rybárna na náměstí a vybudována v Kolíně prodejna lahůdek na náměstí za zrušeného antikvariátu. V nejbližší době bude na sídlišti otevřena prodejna Centrum, která má soustředit kromě potravin prodejny průmyslových výrobků. Přes všecko je prodejní síť v Kolíně stále v kritickém stavu, protože prodejen je málo. Není to pro nedostatek zboží, ale nedostatek personálu. Týká se to hlavně prodejen papírového zboží /Narpa/, prodejny zeleniny na náměstí, prodejny piva na náměstí, kde se všude tvoří fronty kupujících. Totéž je v prodejně elektrospotřebičů v Kutnohorské ulici. Při generální opravě hotelu Savoy byla přestěhována na Zálabí prodejna Polotovary, která ve městě citelně chybí. Papírnickví z Pražské ulice bude přemístěno do Kutnohorské blíže školám. Jakmile bude rekonstruován Savoy, vrátí se Textil do jeho přízemí a přízemí novostavby v Husově ulici bude sloužit prodejně obuvi, orientálního zboží a zase snack-baru, což je jiný název pro denní vinárnu.

V prosinci se obyvatelé sídliště dočkali nových prodejních místností. Závod Potravin y tam zahájil prodej sortimentu potravin a zeleniny. Nová prodejna se nazývá Centrum. Že byla prodejna velmi potřebná, ukázal první den, kdy bylo obslouženo 1500 kupujících.

V předvánoční době zavedla prodejna Centrum službu "Prodej do tašky", jímž chce zabránit předvánočním návalům. Kromě toho uspořádal podnik v předvánoční době výstavku zboží, které je na skladě. O „zlaté neděli“ byly otevřena nová prodejna podniku „Domácí potřeby“ ve Voskresenské ulici na sídlišti.

Kolínský závod Laktos zavedl před dvěma lety výrobu sušeného podmásli. Jeho výroba našla velkou oblibu ve všech krajích republiky, kam se tento výrobek dodává a produkce velmi vzrostla, protože se toto podmásli velmi přispívá ke kvalitě pečiva. Na trhu se nyní velmi silně kupuje podmáslový chléb.

Další kolínský závod Středočeské Fruty je dodavatelem octa pro celý Středočeský kraj a velké potravinářské závody a konservárny jsou jeho jedinými odběrateli.

Středočeské pekárny v Kolíně za sedm měsíců letošního roku vyrobily 80 tun cukrářských výrobků. Cukrárenská provozovna v Kolíně zásobuje svými výrobky i okolní okresy. Dokonce navzdory pardubickému perníku je velkým odběratelem pardubický okres.

Kolín má také výrobu sodovky a limonád. Letos v období velkých letních veder se polámal mycí stroj a zásobování tímto nápojem v období žní vážlo.

Důležitou složku v zásobování obyvatelstva tvoří chovatelé domácího zvířectva. Na zahradě kolínského hostince Na rychtě jsou pravidelné trhy, které mají takovou návštěvnost, že pozemek těchto trhů vymězený už zdaleka nestačí. Rozloha plochy na Rychtě je 1463 m² a při trhu je klecemi zastavěno přes 155 m². V neděli 24. června přišlo na tento prostor 2450 chovatelů a kupců. Ukazují

se stále naléhavější potřeba výstavby prodejní haly nebo obchodního domu. V teplejších měsících se obnavují vždy ve středu, v pátek a v sobotu na náměstí stánky se zeleninou, ovocem a květinami, které jsou v časných ranních hodinách hojně navštěvovány těmi, kteří jdou brzy do práce. Plodiny přivážejí většinou zahrádkáři a záhumníkáři z venkova, kteří mají od MNV povolení k prodeji. V sezonních měsících je tu velmi čilý prodej hub, borůvek a malin. MěstNV výbor jedná v současné době o získání pozemku na výstavbu haly, protože by bylo škoda, aby Kolín o tyto trhy přišel.

Z E M Ě D Ě L S T V Í

Při výroční schůzi zemědělců, ~~byly~~ byly hodnoceny výsledky Společného zemědělského podniku pro živočišnou výrobu v Kolíně za minulý rok. Výsledky nebyly hodnoceny kladně, protože nebylo dodáno 957 tisíc vajec, plán v přírůstku zvířat nebyl splněn o 4 miliony a celková zemědělská produkce byla proti plánu nižší o 5 milionů korun, což je plnění na 91 %.

V letošním roce bylo vzpomenu 30. výročí socialisace zemědělství. Byla to největší strukturální změna, přechod k socialistické velkovýrobě, která si vyžádala neobyčejné přesvědčovací úsilí, které dnes pamatují^{jen} ti dříve narození. Další etapou, kterou pamatují už ti mladší, byl proces slučování družstev v 60. letech. Léta sedmdesátá byla už ve znamení koncentrace, kooperace a specialisace. Na okrese dnes 19 JZD obhospodařuje 56 600 ha zemědělské půdy. Největší z nich JZD Rudýkprapor Ovčáry má 5111 ha. Kromě toho jsou na okrese dva státní statky a tři společné zemědělské podniky.

Venkov se dnes silně změnil. Město i vesnice se přiblížily, lidé na vesnicích mají dnes dopravní, zásobovací a kulturní podmínky jako město. Hodnota základních prostřeků představuje mnohamilionové částky. Ve stavech hospodářských zvířat^{na okrese} je téměř 20 tisíc dojníc, přes 51 tisíc skotu, 90 tisíc prasat a 100 tisíc slepis. Na 1 ha se vyrábí 916 litrů mléka, 384 kg masa, 503 vajec, 2427 kg obilovin a 5 102 kg cukrovky. Proti r. 1960, kdy byl stav zemědělských pracovníků 15 tisíc, bylo jich lets pouze 8 tisíc, ale produkce byla trojnásobná. Za tuto dobu se trojnásobně zvýšila hodnota základ-

ních prostředků a kvalifikace pracovníků a organizátorů. Hrubá zemědělská produkce dosáhla v r. 1977 841 milionů korun a z jednoho hektaru bylo dosaženo za 15 tisíc korun produkce.

Jarní zemědělské práce byly letos na Kolínsku zahájeny už koncem března a státní statek Kolín zasel 911 ha jarního ječmene, 43 ha jarní pšenice, 150 ha bobů a 840 ha cukrovky. Kromě toho směsku, kukuřici na siláž i na zrno a pícniny. Na množitelské plochy bylo necháno 300 ha.

Protože loňský rok v živočišné výrobě neskončil podle plánu, přikročili zemědělci Kolínska letos ~~án~~ t.zv. náchoš^{du}skou výzvou ke zvýšení produkce mléka, vajec i masa.

Státní statek Kolín jako první na okrese měl zasety jařiny na ploše 364 ha, jarní směsky 203 ha a víceleté pícniny na 90 ha. Cukrovka byla zaseta ba na 350 ha. Dále bylo vysázeno 5 ha jahod. Aby bylo dosaženo soběstačnosti ve výrobě potravin, což se stalo cílem našeho zemědělství, bylo rekultivováno 35 ha nové zemědělské půdy. Za rok 1978 ubylo totiž na Kolínsku 50 ha zemědělské půdy a proto je nutno využít každý sebemenší kus, protože náš stát patří k zemím s nejmenší výměrou zemědělské půdy na jednoho obyvatele.

Žňové období nemělo letos příznivé počasí. Zatímco květen i červen měly poměrně teplé, někdy i tropické počasí, ve dnech žní často přšelo, takže zrní přicházející do skladů se muselo sušit. Nižší výnosy byly u ječmenů. Sklizeň byla prováděna proudově a na sklizená pole přijížděli hned traktoristé, aby prováděli podmínku. V největším špičkovém období bylo na kolínsku nasazeno 315 kombajnů,

které sklídily obilí ze 2315 ha. V té době navštívili Kolínsko předseda vlády ČSSR Lubomír Štrougal a tajemník ÚV KSČ Miloš Jakeš. Oba navštívili některá JZD na Kolínsku, zajímali se hlavně o kvalitu zrna a o dostatečné množství krmiv.

Při žních vypomáhaly kolínské závody svými auty, při svážení obilí všude byla vidět brigádnická pomoc občanů.

V říjnu bylo v Kulturním domě v Kolíně provedeno hodnocení nejlepších kombajnů a zemědělských podniků Středočeského kraje.

Na poč. roku byla vyhlášena soutěž za vysoké výnosy obilí, která měla už loni velký ohlas. Díky této soutěži se většina zemědělských podniků snažila už od poč. roku uplatnit co nejlepší agrotechniku spolu s novými formami práce a tím se jim podařilo čelit letošní nepřízní počasí. Některé podniky dokonce překročily hranici pět tun obilovin z hektaru. Bylo to hlavně zavedením proudového způsobu sklizně. Kraj se průměrným výnosem 3,66 tuny z hektaru zařadil mezi nejlepší obilnináře v republice.

Převážná část zemědělských podniků na Kolínsku hospodaří na lehkých písčitéch půdách. Vlaha se v nich dlouho neudrží, a proto v posledních týdnech letošního jara, když přišla řada tropických veder právě ve vegetační době, začala příroda vadnout nedostatkem vláhy. Proto několik zemědělských podniků už letos začalo vytvářet zavlažovací systémy napájené vodou z Labe. V mnoha případech umělý déšť zachraňoval úrodu a proto se v příští pětiletce počítá se zavlažováním na téměř 1800 hektarech.

Nepřízeň počasí také způsobila, že cukrovary si letos velmi stěžovaly na množství ornice, která je jim přivázena zároveň s řepou.

S P O R T

Rozložitost kolínského sportu je velmi rozsáhlá. Není takřka sportovního oboru, který by neměl v Kolíně zastoupení. Vedle nejpopulárnějších sportů jako je fotbal a hokej, je tu provozována odbíjená, košíková, intenzivně se pěstuje turistika, atletika a cyklistika, živou činnost vykazují jezdci, šachisté a vodní turistika, do hor odjíždějí každoročně kolínští lyžaři, velmi dobře si vedou členové společenského tance a modeláři Svazarmu. Krasobruslaři a hokejisté mají svůj zimní stadion, plavci budou mít zanedlouho dokončený letní i zimní pлавecký stadion, jezdci si vybudovali svou klubovnu i závodní dráhu, Kolín má několik velmi dobrých fotbalových hřišť a tenisových kurtů a jednu sportovní nafukovací halu.

Po této stránce by byla věc v pořádku. Méně uspokojující jsou však úspěchy některých sportů. Týká se to hlavně fotbalu a hokeje. Oba tyto sporty, které jsou velmi populární, ~~zůstávají~~ v poslední době vykazují sestup výkonnosti a tím i návštěvnosti. Oby tyto sporty byly kdysi na předních místech svých kategorií a aspirovaly ještě výš. Když fotbalisté v únoru letošního roku bilancovali minulý rok 1978 konstatovali, že členská základna tělovýchovy /TJ/ je neustále malá a stále se projevuje nedostatek kvalitního funkcionářského obsazení. Poslední podzimní kolo zastihlo TJ Kolín s 13 body na 13. místě tabulky. Není to sice málo, ale také ne mnoho, protože město Kolín kdysi hrávalo ve fotbale mnohem důležitější roli. Kolín hrál letos ve skupině B národní ligy. Proti loňskému

roku, kdy se 17. body obsadil páté místo v tabulce, je to sestup a bude záležet, aby příštím rokem se trenéru Uhrinovi podařilo přivést oddíl k lepšímu umístění. TJ Kolín ztratil v tomto roce vyhrané zápasy s Olomoucí doma a v Třinci. Nevýhodou Kolína bylo, že byl zařazen do moravské skupiny, kromě toho chybí v Kolíně dostatek náhradních hráčů. Morava má mužstva vyspělejší a proto bude Kolín nucen do jarní sezony doplnit mužstvo. Bilance letošní podzimní sezony byla: Doma sedm zápasů, jedenáct bodů, venku 8 zápasů, 2 body. V tabulce střelců vede hráč Stratil 7 brankami. Průměrná návštěva v Kolíně 1800 diváků.

Mnohem lépe si vedl druhý fotbalový oddíl Jiskra Kolín. Ještě nikdy v historii tohoto oddílu nezvítězil tým Jiskry s tak velikým rozdílem, jako letos v I. A třídě. Od druhého celku dělilo Jiskru po třiceti zápasech plných deset bodů. Před třemi roky se Jiskra jen s námahou držela na konci tabulky a na konec musela sestoupit. Nic se však nestalo. Hned v novém roce pomýšleli na postup, který se jim letos podařil, a do podzimního období už vstoupili do krajského přeboru. V příštím roce už budou hrát na nové trávě na hřišti.

Hokejový oddíl TJ Kolín konal letos v únoru ve velkém sále zimního stadionu výroční členskou schůzi. Letos měl kolínský hokej ztížené podmínky, protože v důsledku zastřešení stadionu byl nucen přesunout svoji činnost dočasně do Poděbrad a do Nymburka. Tato situace se odrazila i na výkonech hráčů. Celá sezona si vyžádala velké úsilí a organizační práci. Příznivci hokeje v Kolíně uvítali s radostí návrat mužstva do první národní ligy, protože to odpovídá tradici hokeje v Kolíně, která není malá a v příštím roce už bude oslavovat své 45. výročí vzniku hokeje v Kolíně.

V současné době má hokejový oddíl 8 mládežnických družstev a přípravky, v nichž se připravuje 250 chlapců. Podzimní soutěž odstartovali hokejisté už v září, po svědomité přípravě, kterou prováděli už od dubna. Podzimní letošní sezonu skončili kolínští vítězství nad Opavou 3:1 a budou přezimovat na pátém místě.

Svaz turistiky OV ČSTV v Kolíně řídí odbory turistiky, které jsou v jednotlivých tělovýchovných jednotách. Turisté mají největší přírůstek členstva. V Kolíně pracují dvě turistické skupiny. TJ Lokomotiva Kolín a turistický oddíl kolínské Tatry. Už tradičním pochodem je Knochova padesátka, o níž je zpráva na jiném místě. Letos poprvé byli při ní účastníky turisté z NDR a byla vyhrazena trasa i pro cykloturistiku.

Velmi aktivní je kolínský oddíl jezdců, který měl svou výroční schůzi 24. ledna. Tento oddíl Lokomotivy Kolín věnuje velkou péči mládeži a výstavbě jezdeckého areálu v Kolíně za nemocnicí.

Kolínští atleti se účastnili přeboru družstev mužů v atletice, která určí přeborníka i oddíl pro první ligu. Kolín je v této soutěži zatím na prvním místě před Mladou Boleslaví, Roztoky a Kutnou Horou. Letos už 53. tradiční Drozdův lesní běh se konal v neděli 28. října a jeho vítězem se stal Stanislav Petr z Rudé hvězdy Praha.

Lošní modeláři uspořádali letos už XVIII ročník „Podzimní plachty“. Soutěž se konala na vodní nádrži v Hradištku a závodům přálo počasí. Na závodě ukázalo zdatnost hlavně modelářské mládeže. Byla předvedena řada modelů řízených rádiem.

Šachisté uspořádali v dubnu bleskový turnaj pro neregistrované šachisty. Vítězem turnaje se stal už potřetí Oldřich Sukdolák.

Úspěšným sportovcem kolínské cyklistiky, který je členem TJ Jiskry v Kolíně, je Miloš Fišera, který letos sklízel sportovní úspěchy kde se dalo. Před světovým šampionátem byl jmenován do čs. reprezentace, vyhrál pohár Závodu československo-sovětského přátelství, zvítězil v šestém závodě Čs. poháru a stal se přeborníkem v cyklokrosu na mistrovství ČSSR.

V červnu konal kolínský Svazarm mezinárodní závod na koupališti ve Vyžlovce za účasti závodníků z Bulharska, Maďarska, Polska, Rakouska a NDR. Byl to závod lodných modelářů. Význam závodu byl zvýšen přítomností viceprezidenta světové modelářské organizace NAVIGA.

K nejstarším sportům v Kolíně patří tenis, který má tu výhodu, že jej lze pěstovat od mládí do stáří. Kolínský oddíl je nositelem titulu "Vzorný oddíl" ČSTV II. stupně. Na hřištích v Borkách se vystřídá týdně 170 sportovců i lidí, kteří si přijdou je tak pro radost „pinknout“, aby posloužili svému zdraví na čerstvém vzduchu. Letos uspořádal 7 členný výbor už čtvrtý turnaj halového mistrovství ČSSR mužů, tři halová mistrovství nejlepších 16 hráčů žákovské a dorostenecké kategorie, krajské přebory mládeže a dva celostátní turnaje žactva a dorostu. Klub má pět kvalifikovaných trenérů a v pravidelných soutěžích závodí 60 jednotlivců a 6 družstev všech věkových kategorií.

Vedle těchto sportovních odvětví soustřeďují se v Kulturním domě pracujících početné kroužky filatelistů, filumenistů, sběratelů různých kuriozit, takže rozsáhlost tohoto dění v Kolíně nelze ani v kronice sledovat. Je třeba, aby jednotlivé oddíly tělovýchovných jednot vedly pečlivě své kroniky a čas od času vydávaly jubilejní sborníčky, z nichž by mohl kronikář čerpat.

R Ů Z N Ě

Devítitisícím manželským párem se na kolínské radnici stali v letošním lednu manželé Rakovi. Uzavřeli zde sňatek, při němž jim oddávající člen Měst.NV Karel Lein po slavnostním obřadu předal knížku Kolín ve fotografii s věnováním.

V prosinci ještě v minulém roce se při sportovním letu nad Kolínem rozpúlila u svazarmovského letadla vrtule a obě křídla spadla do prostoru kolem sídliště. Letadlo šťastně přistálo, ale vrtule se dlouho hledala.

V lednu letoš. roku vzpomínáme na 100. výročí prvního vydání Vávrovy knihy Dějiny královského města Kolína nad Labem. Tato první vědecká studie o Kolíně má stále velký význam jako první ucelené vypsání minulosti města. Autor, prof. Josef Vávra, který přišel do Kolína v r. 1861-62, učil na tehdejší tříleté reálné škole. R.1875 odešel z Kolína a už v r. 1882 odevzdal městské radě druhý díl svých dějin. První vyšel v r. 1878. Kniha vyšla komplet v r. 1888, byl o ní hned na počátku velký zájem a už r. 1910 byla rozebrána. Dnes patří ke knihkupeckým unikátům a je škoda, že v dnešní době se nenašel Vávruv pokračovatel.

V lednu zemřel velmi dobrý kolínský kulturní pracovník Vladimír Hop, který byl po delší dobu v Kolíně ředitelem Osvětového domu. Později pro chorobu odešel do zdravějšího prostředí a stal ředitelem konopištského zámku. Zasloužil se o kolínský hudební život a o organizaci Kmochových Kolínů. Zemřel v 54 letech.

Na poč. února se na Labi u dolního ostrova objevila veliká hejlabutí, jejichž krotkost přivedla ku břehu množství diváků, hlavně

děti, z jejichž rukou přijímaly labutě potravu. Tak početná hejna labutí na Labi nepamatují ani staří Kolíňáci.

V Čechových sadech se provádí demolice vilové řady, která musí ustoupit XI. etapě výstavby sídliště.

V posledních dnech ledna vyšel Středočeský historický sborník /13/, v němž jsou články, které se vztahují ke kolínskému školství a kolínskému okolí. /Jestřábí Lhota, Týnec/

Na poč. letoš. roku zmizela na náměstí Rudé armády v Kolíně stará historická kovárna U zlatého kříže. Byla postavena r. 1710 a byla kovárnou až do svého zbourání. Vystřídala se tu řada majitelů. Poslední kovář, Petr Vonka, provozoval tu řemeslo do poslední doby.

V Kolíně pracuje velmi záslužně Klub zdravotně postižené mládeže. Má 26 členů, většinou postižených tělesně. Jsou majiteli motorových vozítek, podnikají společné výlety, navštěvují společně kulturní podniky, vedou kroniku, sbírají odpadové suroviny a vůbec vyvíjejí činnost, která může být vzorem všem mladým a zdravým lidem.

Od 1. dubna jsme si museli nařídit hodinky i budíky o hodinu dopředu, protože přišel v platnost nový letní čas. Prodlouží se tím doba denního světla v odpoledních hodinách a tím lepší využití volného času. Také úspora energie byla důvodem pro jeho zavedení.

Na letošní rok připadá 100. výročí narozenin /19.května/ známého světového zápasníka Gustava Frištenského, který se narodil v Kamhajku u Kolína. Za války byl vězněn a zemřel r. 1957 v Litovli na Moravě.

V květnu byl slavnostně otevřen v Týnci most česko-polského přátelství, na němž pracovali hlavně polští pracující. Most je velkým odlehčením dopravy pro most v Kolíně.

Podle zákonného opatření Federálního shromáždění bylo vyhlášeno, že se od 1. srpna zvyšují důchody o Kčs 30.- měsíčně a výchovné k důchodům o 50 korun měsíčně na každé dítě.

Jako doprovod veliké a slavné výstavy o době Karla IV. v Praze byla v kolínském Regionálním museu uspořádána výstava archiválií o době Karla IV., které jsou v kolínském archivu. Výstava byla velmi informativní, poučná a dobře uspořádaná, přinesla řadu veřejnosti neznámých památek, byla navštívena množstvím návštěvníků a filmována československou televizí.

V listopadu přijel do Kolína veliký cirkus Internacionál s mezinárodním programem umělců Bulharska, Maďarska a Československa. Velké zastoupení mají umělci ze Sovětského svazu skupinou žonglérů zv. Orlov.

Ministerstvo kultury ČSR vyhlásilo soutěž kronikářů na počest 30. výročí Února. Na našem okrese se přihlásilo 14 kronikářů do soutěže.

Brzy po své návštěvě v Kolíně zemřel letos fotograf-umělec Josef Sudek, který spolu Funkem tvoří dvojici velkých zpodobitelů našeho města. Jeho výstava, kterou uspořádalo kolínské regionální museum, byla přehlídkou nejen jeho práce, ale také jeho vztahu ke Kolínu. Kolín má velmi dobrou fotografickou tradici a tito dva umělci jsou zakladateli.